

LIETUVIŲ DIENOS

AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESO PREZIDIUMAS IR ČIURLONIO ANSAMBLIS

1979 M. LAPKRIČIO MĖN.

LITHUANIAN DAYS
NOVEMBER 1979

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1979, lapkritis Nr. 9 (298)
November, 1979 No. 9 (298)

Volume XXX Eina XXX metai

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN". PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

Antanas F. Skirius

Leidėjas / Publisher

Vraipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. Published monthly, except July and August.

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina \$1.50

Single Copy \$1.50

Prenumerata metams \$15.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$15. per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription \$25.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER

At the head table of the American-Lithuanian Congress in Cleveland, from left, are: Dr. K. Bobelis, A. Kasulaitis, Dr. J. Valaitis, P. Dargis, and Bishop A. Deksnys. Lithuanian General Consul Simutis is delivering a keynote speech.

The Ciurlionis ensemble, under the direction of composer A. Mikulskis, performed in the program of the American-Lithuanian Congress banquet. They had sung during Mass at the Cleveland cathedral.

Amerikos Lietuvių Kongreso Clevelande prezidiumas. Iš kairės: dr. K. Bobelis, Alg. Kasulaitis, dr. J. Valaitis, Povilas Dargis ir vyskupas A. Deksnys.

Kalba Lietuvos gen. konsulas Anicetas Simutis. Foto C. Genučio

Čiurlionio ansamblis su savo vadovu komp. A. Mikulskiu, atlikęs programą Amerikos Lietuvių Kongreso bankete ir giedojęs Clevelando katedroje pamaldų metu.

Foto C. Genučio

ŠVENČIŲ PROGA SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Šiais metais Šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų proga sveikinimai yra padalinami per du LD numerius: lapkričio ir gruodžio mėn. Tuo būdu galėsime daugiau talpinti skaitymui medžiagos.

Taip pat tolimesnių apylinkių prekybininkų skelbimai dar pasieks prieš šventes.

Prašome mūsų skaitytojus-profesionalus (gydytojus, dantistus, prekybininkus ir kt.) prisiųsti savo sveikinimus su šventėmis. Sveikinimų kaina — 1½ inč. aukščio — \$10.

Būsime dėkingi už paramą spaudai.

A. Skirius
leidėjas

KALĖDŲ IR NAUJŲ METŲ proga sveikiname

visus mūsų

skaitytojus, rėmėjus ir

bendradarbius

linkime gražiausių švenčių ir laimingiausių naujųjų metų!

Tikimes, kad visi susitikime naujaisiais metais.

"Lietuvių Dienų"
Redakcija, Administracija
ir Leidykla

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

PsL

Lietuvis nepavargs kovoje už Lietuvos laisvę.
Gen. konsulo A. Simučio mintys. 3

Amerikos Lietuvių Tarybos darbai.

ALTos pirm. dr. K. Šidlausko žodis. 4

Knygų pasaulyje —

J. Jankaus romano "Anapus rytojaus" recenzija. D. M. 6

Dr. J. Prunskis —

Aktorius premija J. Kelečiui. 7

Marija Tubelytė-Kuhlmanienė —

Švyturio papėdėje. Novelė 8

Vicente Gaos —

Vandens lašas.

Eilėraštis. Vertė P. Gaučys. 9

Odisėjo Elyčio poezija.

Vertė J. Tininis. 10

Įdomi kultūrinė paroda. 14

Recenzijos —

Kovoje su slibinu — I. Medziukas.

Tikrasis Keturakis — J. Br. 15

ENGLISH SECTION

U.S. Policy on Baltic Republics 16

Lithuanian Priest Selected White House Fellow 16

Vilnius University, by John Skirius 17

The Cesiunas Scandal 20

Statement On Soviet Citizenship Law 21

House Concurrent Resolution 200 21

On the Lithuanian Wave Length, by Vytautas Sirvydas 22

American-East European Ethnic Conference Formed 22

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Dėl pakilimo popierio kainų, klišių darymo, spausdinimo ir pašto ženklų išlaidų, ir abelnai nenumatytų kitų išlaidų, esame mes priversti kelti Lietuvių Dienų prenumeratą nuo 1980 m. sausio mėn. iki \$18.00 amerikaisiais doleriais, ir iki \$20.00 kanadiškais doleriais.

NOTICE TO OUR SUBSCRIBERS

Due to inflationary expenses in 1979, of necessity, Lithuanian Days subscription rate effective with January 1, 1980, will be increased to \$18.00 per year (in U.S. dollars) and to \$20.00 (in Canadian dollars.) We sincerely hope for your continued support of this publication.

IX-tas Amerikos Lietuvių kongresas. Prieš atidarant kongresą solistė J. Krištolaitytė-Daugėlienė pagiedojo himnų.
Prezidiume (iš kairės): dr. K. Bobelis, A. Kasiulaitis, dr. J. Valaitis, P. Dargis, vysk. A. Deksnys, Lietuvos gen. konsulas A. Simutis.

Foto V. Bacevičius

Soloist J. Kristolaitis-Daugela sang the hymns at the opening of the Ninth American-Lithuanian Congress. At the table of honor are, Dr. K. Bobelis, A. Kasulaitis, Dr. J. Valaitis, P. Dargis, Bishop A. Deksnys, and Lithuanian General Consul A. Simutis.

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ

Iš Lietuvos gen. konsulo A. Simučio referato ALT kongrese
Clevelande, 1979 m. spalio 13 d.

....Mums rūpi, kad juridiniai tebeegzistuojanti ir tarptautinį pripažinimą turinti Lietuvos valstybė vėl galimai greičiau grįžtų į pilnai nepriklausomų valstybių šeimą.

Viena iš tokių galimybių būtų tai didžiausios ir paskutinės kolonijinės imperijos subyrėjimas, kuris gali įvykti dėl kelių priežasčių. Man yra tekę matyti ir šnektelti su Valentinu Moroz, „Jo įsitikinimu, jei visos pavergtos tautos vieningai veiktų, daug būtų galima atsiekti. Sovietinėj imperijoje vien tik ukrainiečių esą netoli 50 milijonų, o sudėjus kitas pavergtas tautas, rusai atsiduria mažumoj. Kalėjimai ir koncentracijos stovyklos tai tikras politinių kalinių internacionalas. Ukrainiečiai ten esą daugiausia, o toliau eina rusai, lietuviai, latviai, estai ir t.t. Visi tarpusavyj gerai sugyvena, pasiryžę politinę veiklą skatinti ir koordinuoti ne tik klėjimuose, bet ir už kalėjimų ribų. Jie įsitikinę, kad pavergtų tautų galybė yra vienybėje.

Esama nemaža rusų, kurie norėtų, kad Rusija atsisakytų kolonijų, kad leistų pavergtosioms tautoms apsispręsti kaip tą yra padariusios buvusios Vakarų kolonijinės imperijos. Jie įsitikinę, kad sovietinis imperializmas daro žalą rusų tautai.

Galimas tretysis pasaulinis karas galėtų ir turėtų užbaigti šios paskutinės imperijos egzistavimą ir paleisti iš tautų kalėjimo kelias dešimtis tautų, jų tarpe ir Lietuvą. „Suprantama, kad Vakarų laisvasis pasaulis, kaip lygiai ir mes, atominio karo nenorime — tai būtų baisi žmonijos nelaimė. Bet ar bus galima jo išvengti, ne nuo mūsų priklauso. Taipgi mes negalime užsimerkti ir prieš tai, kad akivaizdoje nepaprasto sovietinės imperijos ginklavimosi, didinant atominio ginklų arsenalą, eventualus konfliktas darosi sunkiai išvengiamas, nes Vakarų pasaulis nėra pasiruošęs kapituliuoti. Siekdama atominio ginklų persvaros, sovietinė imperija neatlaidžiai veda ir psichologinį karą. „Turbūt daugelis prisimename prieš keletą metų plačiai skleistą frazę „better red than dead“ — geriau raudonas, negu lavonas. Logika paprasta — atominis karas reikštų žmonijos savizudybę — tad ar ne geriau pasiduoti negu žūti.

Įdomu, kad pastaruoju metu Vakarų paskubinto atominio ginklavimosi iškalbingiausiu skatintoju pasidarė buvęs Valstybės sekretorius Henry Kissinger, kuris neseniai viešai pareiškė, kad bazavimas Vakarų atominio ginklavimosi strategijos ant įsitikinimo, kad toks apsiginklavimas veda į abipusę savižudybę, yra absurdas. Anot jo, JAV-bės privalo galimai skubiau išvystyti pajėgumą vesti mažos skalės atominius karus, kaip lygiai ir strateginį atominį karą.

Kalbėdami apie laisvės viltis meskime žvilgsnį į tai, ką mūsų broliai pavergtoje Tėvynėje galvoja. Paskaitysiu citatą iš pogrindyje leidžiamos 1978 m. gruodžio mėn. „Aušros“ Nr. 14/54:

„Tad kiekvienas, bent kiek susipažinęs su istorija, žino, kad toks anachronizmas, kaip Tarybų Sąjunga su jos pavergtųjų tautų politine ir kultūrine priespaula, su žmogaus teisių trypimu ir visišku žmogaus bei visos liaudies valios ignoravimu bei jos pajungimu visagalės partijos valiai — anksčiau ar vėliau turės žūti. Kaip tas atsitiks — nežinia. Gal Rusija susidurs su Kinija, gal su Vakarų šalimis, o gal pačios Tarybų Sąjungos viduje atsiras jėgų, kurios susprogdins tą juodžiausią šių laikų reakcijos priespaudos ir tamsybės citadėlę, apsigaubusią pažangos skraiste.

Šiaip ar taip, viena galima neabejoti — Lietuva vėl taps laisva ir nepriklausoma.

Baigdamas norėčiau prisiminti tuos didelius darbus, kuriuos yra atlikę ir atlieka Lietuvai Amerikos lietuviai. Gal pats pirmasis žinomas Amerikos lietuvių pasireiškimas plačiu ir dalinai tarptautiniu mastu buvo Kražių skerdynių išgarsinimas 1893 metais.

Po to sekė Didžiojo Vilniaus Seimo 1905 metais parėmimas ir eventualiai parėmimas Lietuvos nepriklausomybės kovų 1918-20 metais ir, pagaliau, išreikalavimas Lietuvai iš JAV-bių Vyriausybės de jure pripažinimo, kuris tebegalioja iki šios dienos.

Nebuvo tada nei Vliko, nei Altos, nei L. Bendruomenės, bet Amerikos lietuviai daug pasidarbavo, aktyviai prisidėdami prie lietuvių tautos žadinimo, kas eventualiai privedė prie Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 1918-20 metais.

Nukelta į psl. 23

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS DARBAI

Iš ALT-os pirm. dr. Kazio Šidlausko pranešimo suvažiavime, Cleveland, Ohio

Amerikos Lietuvių Taryba ir Helsinkio Aktas

Praėjus dviems metams nuo Helsinkio Akto pasirašymo, pradėjo aiškėti oficiali JAV interpretacija dėl to Akto nuostatų, kiek jis liečia Baltijos valstybių padėtį. Taip 1977 m. rugpjūčio 15 d. Valstybės departamento oficialioj komunikacijoj buvo padarytas šis pareiškimas:

"The U. S. has made clear that the Helsinki Conference on Security and Cooperation in Europe has not altered our policy of not recognizing the forcible incorporation of the Baltic States into the Soviet Union. In fact the principle on territorial integrity excludes the acquisition of territories by force or threat of force. It states that no acquisition contrary to international law can be regarded as legal. The language in this principle reflects and supports the long standing U. S. position on the Baltic States."

Sunku suprasti, kaip kas nors rimtai gali aiškinti, kad Helsinkio Aktu buvo įteisintas Baltijos valstybių įjungimas į Sovietų Sąjungą, kuomet Valstybės departamentas oficialiai skelbia, kad Helsinkio Akte įrašytas teritorijų integralumo principas kaip tik paremia ligšiolinį ilgametį JAV nusistatymą nepripažinti Baltijos valstybių aneksijos.

Šia proga noriu paminėti, kad vos trims savaitėms praėjus nuo Helsinkio Baigiamojo Akto pasirašymo, ALT paskelbė savo to Akto interpretaciją, kurioje buvo tarp kitų ir tokie pareiškimai:

"Ateitis parodys tikrąją Helsinkio konferencijos reikšmę. Sovietų Sąjunga okupuotuose kraštuose ir visame pasaulyje siekia įrodyti, paskleisti savo interpretaciją, kad dabar Lietuvos okupacija jau yra visų pripažinta, kad reikalas baigtas..."

"Aišku, kad šitokia interpretacija neatitinka tiesai. Tai tik okupanto pastangos pateisinti savo smurto veiksmus, juos legalizuoti..."

"Mūsų pareiga Sovietų interpretaciją atmesti kaip melą ir užtikrinti savo pavergtus tautiečius, kad mes esame su jais, viską sekame, budime ir giname Lietuvos interesus..."

Tenka pastebėti, kad ALT buvo vienintelis veiksnys, kuris viešai ir oficialiai paskelbė Helsinkio konferencijos nutarimų interpretaciją ir davė sugestijas Amerikos lietuvių visuomenei panaudoti mūsų veiklai naudingus pasiūlymus, išplaukiančius iš Helsinkio konferencijos nuostatų. Vlikas šiuo klausimu nepasisakė, o JAV LB pasisakymas dėl kai kurių straipsnių buvo visai pro šalį.

Valstybės departamentas 1977 m. buvo sušaukęs net tris politines konferencijas, kurio-

se ALT atstovai dalyvavo. Visos tos konferencijos kaip tik ir sukosi apie Helsinkio Akto artėjančią Belgrado konferenciją. Paskutinėje konferencijoje buvo pristatytas Amerikos delegacijos į Belgradą pirmininkas ambasadorius Arthur Goldberg.

Šioje vietoje tenka paminėti, kad JAV delegaciai peliminarinėje Belgrado konferencijoje, įvykusioje Ženevoje, teko labai kietai laikytis, kol Sovietų Sąjunga išvis sutiko įtraukti į darbotvarkę žmogaus teisių laužymo klausimą.

Kuomet dr. K. Bobelis liudijo Europos Saugumo ir Kooperacijos Komisijoje Washington 1977 m. balandžio 21 d. Amerikos pabaltiečių vardu, tarp kitų dalykų buvo pabrėžta tezė, kad negalima skirti žmogaus teisių ir laisvių nuo tautos teisių ir laisvių, kad žmogaus teisės ir tautos teisės yra neatskiriamos dalys laisvės principo, kuris nusistatymas sudaro pagrindinę ALTos veiklos bazę, interpretuojant Helsinkio Akta.

Po to liudijimo senatorius Robert Dole, vienas pagrindinių respublikonų partijos atstovų toje komisijoje sutiko sudaryti savo patarėjų tarybą iš Amerikos etninių grupių atstovų, į kurią dr. K. Bobelis buvo pakviestas kaip pabaltiečių atstovas.

Vykstant Belgrado konferencijai, 1977 m. lapkričio 25 d. plenumo posėdyje, kuriame ir dr. K. Bobeliui teko dalyvauti kaip sen. Dole patarėjui, senatorius Dole, kalbėdamas JAV vardu, iškėlė Helsinkio Akto VIII principo laužymą, kuris skelbia visoms tautoms laisvo apsisprendimo teisę.

Sen. Dole pabrėžė nepaprastą neramumą, nepasitenkinimą ir apsiuylimą didelės dalies amerikiečių, ypačiai etninės kilmės JAV gyventojų, dėl Sovietų Sąjungos vykdomų VIII principo laužymų. Senatorius pasakė, kad JAV niekad nepripažino, nepripažįsta ir ateityje nepripažins Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių okupacijos ir jų prijungimo prie Sovietų Sąjungos.

Amerikos Lietuvių Kongreso banketo metu garbingi svečiai (iš kairės): Clevelando diecezijos vyskupas J. Hickey, vysk. V. Brizgys, Lietuvos gen. kons. A. Simutis ir kun. A. Stašys. Foto V. Bacevičius

Po senatoriaus Dole pareiškimo rusų delegacijos pirmininkas ambasadorius Voroncovas atsistojo ir tiesiog išjuokė sen. Dole, kad jis nežinąs ką kalba, nes Lietuva ir kitos Baltijos valstybės esą savo noru įsijungusios į Sovietų Sąjungą, ir visi žmonės ten esą patenkinti ir laimingi.

Po šitokio Sovietų ambasatoriaus pareiškimo atsistojo JAV delegacijos pirmininkas ambasadorius Goldberg ir pareiškė: Kadangi Jūs paneigėte mano delegato, kuris kalbėjo JAV vardu, pranešimą, aš jaučiu pareigą kaip delegacijos pirmininkas pasakyti, kad ką sen. Dole sakė yra gryna teisybė — tai yra Amerikos politika nuo Rooseveltto laikų, kurią patvirtino kiekvienas vėlesnis Amerikos prezidentas. Baltijos valstybių okupacija sulaužė pagrindinius tarptautinės teisės principus.

Galima, žinoma, aiškinti, kad toks Baltijos tautų laisvės bylos paminėjimas Belgrado konferencijoje buvęs tik atsitiktinis menkos reikšmės įvykis. Tačiau negalima paneigti fakto, kad šitas įvykis Helsinkio Akto vykdymui patikrinti sušauktaj konferencijoj ir pasiremiant vienu iš to Akto nustatytų principų.

Šia proga tenka paminėti, kad Helsinkio Akto signatarės valstybės sudaro visai kitokią tarptautinį forumą, negu pvz. Jungtinės Tautos, kuriose dominuoja vadinamojo Trečiojo Pasaulio naujosios valstybės, kurios labai dažnai paremia Sovietų Sąjungos politiką.

Europos Saugumo ir Kooperacijos Konferenciją, paruošusią Helsinkio Akta, sudaro 35 valstybės, iš kurių tiktai septynios yra Sovietų bloko valstybės, trys neutralios Viduržemio jūros valstybės, o kitos yra NATO sąvakarinio bloko valstybės. Kitaip sakant, Vakarų valstybės ten turi bent 24-25 balsus iš bendro 35 balsų skaičiaus, todėl mums atrodo, kad šis yra mums pats palankiausias tarptautinis forumas kelti Lietuvos laisvės bylą. Todėl mums yra nepaprastai svarbu tinkamai pasiruošti antrajai Helsinkio Akto vykdymo patikrinimo konferencijai, įvykstančiai kitais metais Madride.

Dėl ALTos ir L. Bendruomenės santykių

Patiekdamas 38-tajam suvažiavimui per eiltais metais ALTos metinės veiklos pranešimą, dr. K. Bobelis labai patetiškais žodžiais kalbėjo apie ALTos ir JAV LB santykius. Dr. K. Bobelis sakė: "Aš turiu Jums pasakyti, kad aš buvau penkių JAV LB Tarybų narys. Aš visuomeninės veiklos pagrindus gavau Amerikos Lietuvių Bendruomenėje. Bendruomenė man buvo tas didysis Amerikos lietuvių junginys ir man teko giliai nusivilti, kuomet žmonės, kurie galvojo kitaip, negalėjo rasti vietos Bendruomenėje ir kuomet Bendruomenė užėmė grynai tiksliai vieną aklą liniją, paneigdamą visų kitų grupių galvoseną, pasaulėžiūrą. Tas ir suskaldė (JAV) Bendruomenę. Bendruomenės neskaldė pavienis individualus asmuo — suskaldė principų, idėjų skirtumas. Už principą kiekvienas nori stovėti ir ginti."

Toliau tuometinis ALTos pirmininkas dr. K. Bobelis aiškino: "(Amerikos Lietuvių) Taryba nori matyti vieningą, stiprią Amerikos Lietuvių Bendruomenę ir, kas liečia Tarybą, padarys visas pastangas, kaip ir praeityje, kad ta vienybė būtų. Bet vienybė turi būti visų lietuvių. Negali būti sūnų ir posūnių ir negali būti, kaip kad buvo padaryta, jeigu nesutinku su žmogaus nuomone, aš jį išmetu iš Bendruomenės. Tai paneigia patį pagrindinį Kru-pavičiaus paskelbtą Bendruomenės visuotinio principą, kuris apjungia kiekvieną lietuvi. Tiksliai nusikaltėlis lietuvių tautai gali būti iš jos išmestas, bet ne kas kitas.

Kalbėdamas apie ALTos ir JAV LB-nės atstovų pasitarimus Rochestery ir ten suformuluotus principus, dr. K. Bobelis pasakė, kad ALTos valdyba savo posėdyje priėjo nuomonės, jog tie principai neatstovauja ALTos linijos ir ALTos tikslų ir ALTai yra visiškai nepriimtini. Naujajai ALTos valdybai teks tuos klausimus iš naujo spręsti.

ALTas ir "Holocaust"

Praeitų 1978 metų pavasarį didelį subruzdimą ir pasipiktinimą tarp Amerikos lietuvių buvo sukėlęs NBC televizijos stoties parodytas filmas "Holocaust", kuriame buvo paminėti lietuviai esesininkai, kuomet mes žinome, kad lietuviams su didelėmis aukomis pavyko sutrukdyti lietuvių SS legijono suorganizavimą ir tikrų lietuvių esesininkų nėra buvę.

ALTos vadovybei daug laiko teko paskirti, ruošiant amerikiečių spaudai mūsų pareiškimus dėl to "Holocaust" filmo ir užvedant ilgą susirašinėimą su NBC centru New Yorke ir Chicagos NBC televizijos stotimi. Mes reikalavome, kad tas filmas būtų ištaisytas ir mums būtų duotas laikas NBC televizijoje atitaistyti filmo netikslumus ir lietuvių tautai padarytą skriaudą.

Po įvairių išsisukinėjimų iš NBC pusės, mums nepavyko gauti mūsų reikalavimų pa-

tenkinimo, bet vistiek, atrodo, kitų pastangų pasėkoje, pavyko ALTos informacijos direktoriui kun. dr. J. Prunskiui ir ALTos pirmininkui gauti trumpą pasikalbėjimą šiais metais Lietuvos nepiklausomybės šventės proga su NBC 5-to kanalo žinių pranešėja, prieš perduodant jai vidurdienio žinias, t. y. gana geru laiku, kuriame buvo kalbėta ir apie "Holocaust" filmą.

Visuomeninių ryšių komisijos darbai

Bėgyje 1978 m. Altos valdybos kadencijos didelę iniciatyvą parodė Altos visuomeninių ryšių komisija, pirmininkaujama dr. L. Kriaučeliūno. Šios komisijos pagrindiniais uždaviniais buvo pastangos rūpintis JAV-bių lietuvių visuomenės nuteikimu Altos darbams remti, palaikyti ryšius su atskiromis JAV organizacijomis ir lietuvių politiniais bei kultūriniais veiksniais ir derinti lietuvių organizacijų veiklą Lietuvos laisvinimo bylos kryptimi.

Vykdamas komisijos uždavinį nuteikti Amerikos lietuvių visuomenę Altos darbams remti, buvo suplanuota praveisti didžiosiose lietuvių kolonijose eilę informacinio ir diskusinio pobūdžio pranešimų-simpoziumų. Šiems simpoziumams buvo parinktos temos: "Kas yra Amerikos Lietuvių Taryba, jos atlikti ir atliekami darbai" ir "Lietuvos byla po Helsinkio Akto pasirašymo ir Belgrado konferencijos". Simpoziumai buvo suorganizuoti 1978 m. vasario 5 d. Chicagoje; kovo 18 d. New Yorke; balandžio 30 d. Toronte, Kanadoje; gegužės 21 d. Baltimorėje; birželio 11 d. Bostone ir spalio 15 d. Detroite. Minėtų vietovių Altos skyriai ir Toronto Lietuvių Namai talkino organizuojant šiuos simpoziumus. Jie praėjo su geru pasisekimu, visuomenė jais domėjosi ir pageidavo daugiau panašių diskusijų. Simpo-

ziumuose dalyvavo dr. K. Bobelis, dr. K. Šidlauskas, Teodoras Blinstrubas ir dr. L. Kriaučeliūnas.

Visuomeninių ryšių komisija bandė aptvarkyti ir Altos santykius su JAV LB, kuomet komisijos atstovai su JAV LB atstovais Rochestery suformulavo tuos anksčiau minėtus principus, bet šis bandymas nebuvo toks sėkmingas, koks buvo simpoziumų organizavimas.

Konferencijos ir kontaktai

Pradžioj 1979 m., galbūt, pats svarbiausias įvykis Altos veikloj buvo Amerikos lietuvių ir kitų pabaltiečių plataus masto konferencija su Valstybės departamento ir kitų žinybų pareigūnais, įvykusi š. m. kovo 23 d., išgauta Bendrojo Amerikos Pabaltiečių Komiteto pastangomis.

Šioj konferencijoje, tarp kitų klausimų, buvo diskutuojami ir Lietuvos laisvės bylai labai svarbūs dalykai, kaip Baltijos valstybių diplomatinių ir konsuliariinių atstovybių tolimesnės egzistencijos pratęsimas bei jų finansavimas, kuriuos klausimus teks artimoj ateity išspręsti. Kai Altos santykiai su Vliku ir Lietuvos diplomatais buvo visą laiką geri, tai Altos valdybai teko vėl iš naujo svarstyti ir spręsti santykius su JAV LB Krašto valdyba. Buvo vėl papunkčiui apsvarstyti tie Rochestery pasitarimų principai, kurių porą — valdyboms pasikeisti ryšininiais ir šaukti abiejų valdybų kasmetinius pasitarimus, Alta priėmė, o kitus atmetė. Gaila, kad dabartinė JAV LB valdyba nelaiko tokį pasitvarkymą tikslingu, nes esą dalinis tų Rochestery principų priėmimas nebuvo pramatytas.

Šių metų pradžioj įvykusiame Bendrojo Amerikos Pabaltiečių Komiteto metiniam posėdyje buvo priimtas naujas JAV Kongreso

Dalis publikos IX-tame Amerikos Lietuvių Kongrese Clevelande, spalio 13-14 dienomis. Pirmoje eilėje sėdi Lidija ir Romas Giedros ir V. Jokubaitis. Foto V. Bacevičius

Some of the participants at the Ninth American Lithuanian Congress in Cleveland, October 13-14. Sitting in the first row are Lidija and Romas Giedra and V. Jakubaitis.

rezoliucijos tekstas, kuriame JAV prezidentas yra kongreso prašomas iškelti Baltijos tautų laisvės klausimą kitais metais įvykstančioj Helsinkio Akto signatarų konferencijoj Madride, prašant šiam reikalui pagalbos ir iš visų kitų Vakarų Europos valstybių. Pradžioj buvo Atstovų Rūmams patiektos kelios rezoliucijos, kurios buvo sujungtos į vieną, dabar žinomą kaip House Concurrent Res. 200, kurią Atstovų Rūmams yra patiekęs kongresm. Edward Derwinski iš Illinois, ir dėl kurios pravedimo vyksta pastangos iki šios dienos. Prie šios rezoliucijos patiekimo yra prisidėjęs ir Vliko pirmininkas dr. K. Bobels, šiais metais einas Pabaltiečių Santalkos pirmininko pareigas.

Šioj rezoliucijoj yra punktas ir apie naująjį Sovietų pilietybės įstatymą. Dėl šio įstatymo Altos valdyba yra įteikusi JAV valstybės sekretoriui platų memorandumą, pažymint, kad su detante reikalai turi būti labai netvarkoj, jei Sovietų Sąjunga drįsta šimtus tūkstančių gimusių amerikiečių paskelbti savo piliečiais. Be to, buvo pastebėta, kad jei JAV nepanaudoja pakankamai Baltijos valstybių kortos prieš Sovietų Sąjungą, tai bolševikai atsisuka ir panaudoja tą kortą Jungtinėms Valstybėms pažeminti.

Šalia nuolatinių kontaktų su JAV Kongreso nariais, ruošiant Vasario 16 d. minėjimus abiejuose Kongreso Rūmuose ir stengiantis praveisti šiuo metų Atstovų Rūmuose esančią rezoliuciją, Altos valdybai teko įdėti daug darbo, ruošiantis šiam IX Amerikos Lietuvių Kongresui, o turiau paminėti, kad valdyba veikė po pasiskirstymo pareigomis nepilnus metus, o tik devynis mėnesius.

Ilgametė Lietuvos laisvinimo programa

Maždaug prieš ketvertą metų, Altos 35-tame suvažiavime, įvykusiame Chicagoje, 1975 m. lapkričio 22 d. Altos pirmininkas dr. K. Bobelis ir valdyba paskelbė penkis Lietuvos laisvinimo bylos etapus, kitaip sakant, ilgametę Lietuvos laisvinimo programą, kurios Alta laikėsi iki šios dienos, ir mums atrodo, kad jos teks ir ateity laikytis.

Pirmasis punktas, aiškino dr. K. Bobelis, buvo išgauti JAV užtikrinimą, kad jos nepažins Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą.

Antrasis — užtikrinti, kad Europos Saugumo ir Kooperacijos Konferencija nepakeistų JAV-bių nusistatymo ir nelegalizuotų Baltijos valstybių įjungimo į Sovietų Sąjungą.

Trečiasis etapas būtų Helsinkio konferencijos priimtų išvadų ir jos suformuluotų principų pritaikymas ir panaudojimas mūsų veiklai.

Ketvirtasis etapas — formuoti pasaulio vyriausybių, įvairių įtakingų pareigūnų ir asmenų bei spaudos atstovų opinią apie Lietuvą ir Lietuvos žmonėms paneigtą laisvo apsisprendimo teisės principo vykdymą, apie ten vykstantį žmogaus teisių laužymą ir apie So-

vietų Sąjungos Lietuvoje tebevykdomą tautinį genocidą; ir

Penktasis etapas — siekti galutinio Lietuvos nepriklausomybės atstatymo.

Kaip dr. K. Bobelis vėlesniuose Altos suvažiavimuose yra pabrėžęs, pirmuosius du Lietuvos laisvinimo programos etapus mums pavyko pilnai atsiekti. Trečiojo etapo vykdymas vyko Belgrado konferencijos metu, ir jis toliau bus tęsiamas ateinančioj Madrido konferencijoj ir po to kitose konferencijose, kurias yra numatęs Helsinkio Aktas.

Galima aiškinti, kad šios Lietuvos laisvinimo programos centrinę ašį sudaro Helsinkio Baigiamasis Aktas. Bet šis Aktas tikrai turėjo būti nepaprastos reikšmės įvykis, jei ligšiol, praėjus daugiau negu ketveriems metams nuo jo pasirašymo dienos, lietuviai nesutaria dėl jo reikšmės ir padarinių.

Iš kitos pusės, galima sakyti, kad ketvirtasis Lietuvos laisvinimo veiklos etapas — įtaigoti pasaulio vyriausybių, įvairių įtakingų pareigūnų ir asmenų bei spaudos atstovų opinią apie Lietuvą — buvo visų Lietuvos laisvinimo veiksmų vykdomas per keletą dešimtmečių dar prieš Helsinkio Aktą. Į tokią pastabą galima būtų atsakyti, kad Sovietų Sąjunga šį kartą kitų 34 valstybių akivaizdoje pripažino ir Brežnevas savo parašu patvirtino visoms tautoms laisvo apsisprendimo principą ir atitaisymą ligšiolinių to principo pažeidimų bei valstybių teritorinę neliečiamybę, kuri principą yra sulaužius Sovietų Sąjunga, pasigrobdama Baltijos valstybes.

Remiantis Helsinkio Akto principais, bent tos 27 Vakarų bloko valstybės gali visos ir kiekviena iš jų kelti Helsinkio Akto vykdymo tikrinimo konferencijose, kaip Belgrade ar Madride, Sovietų Sąjungos nevykdymą jų Helsinky pasirašytų tautų apsisprendimo ir teritorijų neliečiamybės principų dėl Baltijos valstybių.

Jei prieš Helsinkio Aktą visų Lietuvos laisvinimo veiksmų buvo dedamos pastangos formuoti pasaulio vyriausybių opinią, kad Sovietų Sąjunga atitaisytų prieš Baltijos valstybes įvykdytą agresiją, tai Helsinkio Aktas davė šioms pastangoms naują ir plačią tarptautinę politinę bazę.

Negalima būtų sakyti, kad Helsinkio Aktas būtų davęs juridinį pagrindą kelti Baltijos valstybių išlaisvinimo bylą, pvz. Hagos Tarptautiniame tribunole, nes tas Aktas, nebūdamas tarptautine sutartimi, o tik principų deklaracija, negali turėti ir tarptautinėms sutartims vykdyti numatytos procedūros.

Suminėjau svarbiausius paskutinių penkerių metų Altos veiklos darbus Lietuvos laisvinimo byloj, kuriuos mes esame atlikę arba bent prie jų prisidėję.

Amerikos Lietuvių Taryba turi labai daug kasdieninių reikalų, kaip reagavimas į įvairius valdžios pareigūnų, JAV-bių Atstovų Rūmų, Senato ir kitų įstaigų, spaudos, radijo

pareiškimus, memorandumai JAV-bių prezidentui, Senato ir Atstovų Rūmų nariams, Valstybės departamentui ir kitiems pareigūnams.

Taip pat Alta jau keliasdešimt metų rengia Vasario 16 d. minėjimą JAV-bių Atstovų Rūmuose ir Senate. Daug laiko praleidžiama palaikymui nuolatinio kontakto su JAV-bių Kongreso nariais.

Šiems ryšiams daug padeda ALT dalyvavimas Pabaltiečių Bendrame Komite su Amerikos Latvių ir Estų Tarybomis. Šis Komitetas turi apmokamą Informacijos direktorių, kuris atlieka tikrą lobbyisto darbą JAV-bių Kongrese ir taip pat prie Jungtinių Tautų. ALTos pirmininką šiame Pabaltiečių Komite pavaduoja ir pačiai Tarybai atstovauja jau beveik ištisą dešimtmetį dr. Jonas Genys.

Knygų pasaulyje

ANAPUS ŠAMONĖS

Naujame romane "Anapus rytojaus" Jurgis Jankus prisistato skaitytojams kaip gabus išvalgininkas į pašamonės pasaulį, niekeno neišaiškinant, net ir mokslu tik maža dalele pagrįstą. Gal būt tai tik vizijų, sapnų ir lenktynių tarp šamonės ir pašamonės rezultatas. Romanas parašytas pirmuoju asmeniu, kas visą romaną daro labai įtikinamu, net apie neįtikėtinus atvejus pasakojant.

Viskas atsitinka, kai pavargęs fabriko darbininkas, miesto autobusams sustreikavus, yra priverstas naktį eiti namo pėsčias Milano gatvele, apgulta negrų — vasarą ieškant atvangos nuo tvankaus karščio, žiemą — užversta sniego kūgiais.

"Ėjau ta šviežia baltuma ir ėmė baimė, kad iš kiekvieno užkampio gali kas iššokti ir užpulti. Autobusų streikas jau buvo pasibaigęs, bet taip įpratau pasivaikščioti, kad nebesirengiau į juos grįžti. Tuo keliu geras pusvalandis, ir aš namie, o autobusais labai geru atveju tik per valandą parsirasdavau."

Bet sniegui uždengus ne tik takus, automobilius, bet ir namus, mūsų keleivis vieną naktį iš sniego nebeišbrido.... Be šamonės buvo nugabentas ligoninėn, kur ir prasideda jo pašamonėje gyvenimas "anapus rytojaus".

".... Guliu ir jaučiu, kad galiu pakilti ir nueiti per sienas, per užraktus į vakar ir į rytą. Ne tik į rytą, bet į toli anapus rytojaus. Taip gera skęsti drungnam tingėjime. Ir ne tikram tingėjime, bet tokiam buvime, kuriame viskas jau yra įvykę, kuriame jau nebėra nei vakar, nei rytą, kuriame viskas yra dabar. Viskas atsitinka dabar, vienu pradžios ir galo neturinčiu momentu, ir aš skęstu jame, kaip ribos nežinančiam tingėjime...."

Ligonio stovis besikaitaliojantis tarp šamonės ir pašamonės, išryškina būsimus atsitikimus, kurie po keletos dienų tampa šurpia realybe, "tarp sapno ir pabudimo, tarp suvokimo ir amžino paklydimo niekada nematytuose peizažuose, kurių niekur nėra ir kurie čia pat."

Nukelta į psl. 7

AKTORIAUS PREMIJA – JONUI KELEČIUI

Lietuvių Bendruomenės Kultūros Taryba JAV-bėse įsteigė premiją aktoriui. Tam reikalui 1000 dol. paskyrė Lietuvių Fondas. Buvo sudaryta komisija premijuotiną aktorių parinkti: Č. Grincevičius, I. Nivinskaitė, D. Markelytė, Ž. Numgaudaitė ir dail. A. Valeška. Premija buvo paskirta aktoriui Jonui Kelečiui ir jos įteikimas įvyko spalio 21 d. Chicagoje, Jaunimo Centre.

Visų pirma buvo to talentingo aktoriaus — vieno žmogaus sudarytas spektaklis. Jonas Kelečius parodė ypatingą savo sugebėjimą, perteikdamas Kazio Bradūno "Pokalbius su kunigaikščiu". Stebino savo atmintimi — perteikė visą tą poezijos knygą, niekur nesuklupdamas. Tai buvo šių dienų poeto pokalbiai su Lietuvos valdovu Gediminu. Gedimino žodis imtas iš jo laiškų ištraukų, į kurias atsiliepė dabarties poetas. Paskaitęs Gedimino žodį iš "pergamento", aktorius su giliu vaidybiniu išgyvenimu perteikė poeto posmus. Girdėjosi Gedimino kreipimasis į Vakarus, sutarčių pasirašymas siekiant taikos, valdovo pastangos krikštytis. Į tai buvo atsiliepiama poeto gyvomis analogijomis.

Aktorius įstengė sudaryti dialogą tai įpindamas Gedimino žodžius, tai leisdamas išgirsti frazes, anksčiau įrašytas į juostą. Dail. Valeškos scenoje įjungtas vitražas, gausūs garsiniai efektai, Kelečiaus įgudusi vaidyba gausiai susirinkusiai publikai teikė didelio malonumo.

Antroje dalyje buvo M. Katiliškio Kaimiška detalė, kurioje aktorius ryškiai pavaizdavo tėvą, motiną, dukrą su jos numylėtiniu tokioj kaimiškoj humoristinėj formoj, lydint itin gausiais garsiniais efektais, svirplio čirškimu, vieverselio daina ir kt.

Priedo — Vytautės Žilinskaitės "Labai išsiilgęs"—gerokai juokingas žmonos atostogų išvažiavusio vyro susirašinėjimas, kai vyras, nukryjęs savais klystkeliais, iprašo draugą už

Knygų pasaulyje

Atkelta iš 6 psl.

Romanas "Anapus rytojaus" nėra pramoginiam pasiskaitymui. Jis yra įdomus visiems, kurie stengiasi išvelgti į savo pasąmonės ataidėjimus sapnų ir kitokių apraiškų pavidale, nesugaunamų realiu protu. Gražiai surikiuoti dialogai, stipri intriga, vieno pasąmonės paklyduso proto aiškinimasis su pačiu savim, ieškant to rakto, kuris pravertų užburtas duris iš "anapus rytojaus" į dabartį.

Ši knyga yra graži dovana įvairiomis progomis. Knygos patraukli išvaizda ir skoningas išleidimas prašyte prašosi būti paimama ir skaitoma. (D. M.)

Jurgis Jankus, **Anapus rytojaus**. Romanas. Išleido "Ateitis". Spaudė "Draugo" spaustu- vė, 1978 m. Aplanko foto — autoriaus. Kie- tais viršeliais \$9.00. Gaunama leidykloje ir "Lietuvių Dienų" administracijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA. 90029.

* Šios knygos pristatymas visuomenei įvyks Los Angeles šv. Kazimiero parapijos salėje, š. m. gruodžio 8 d. L. F. Bičiulių rengiamam literatūros vakare, dalyvaujant pačiam auto- riui Jurgiui Jankui; apie knygą kalbės prof. E. Tumienė. Red.

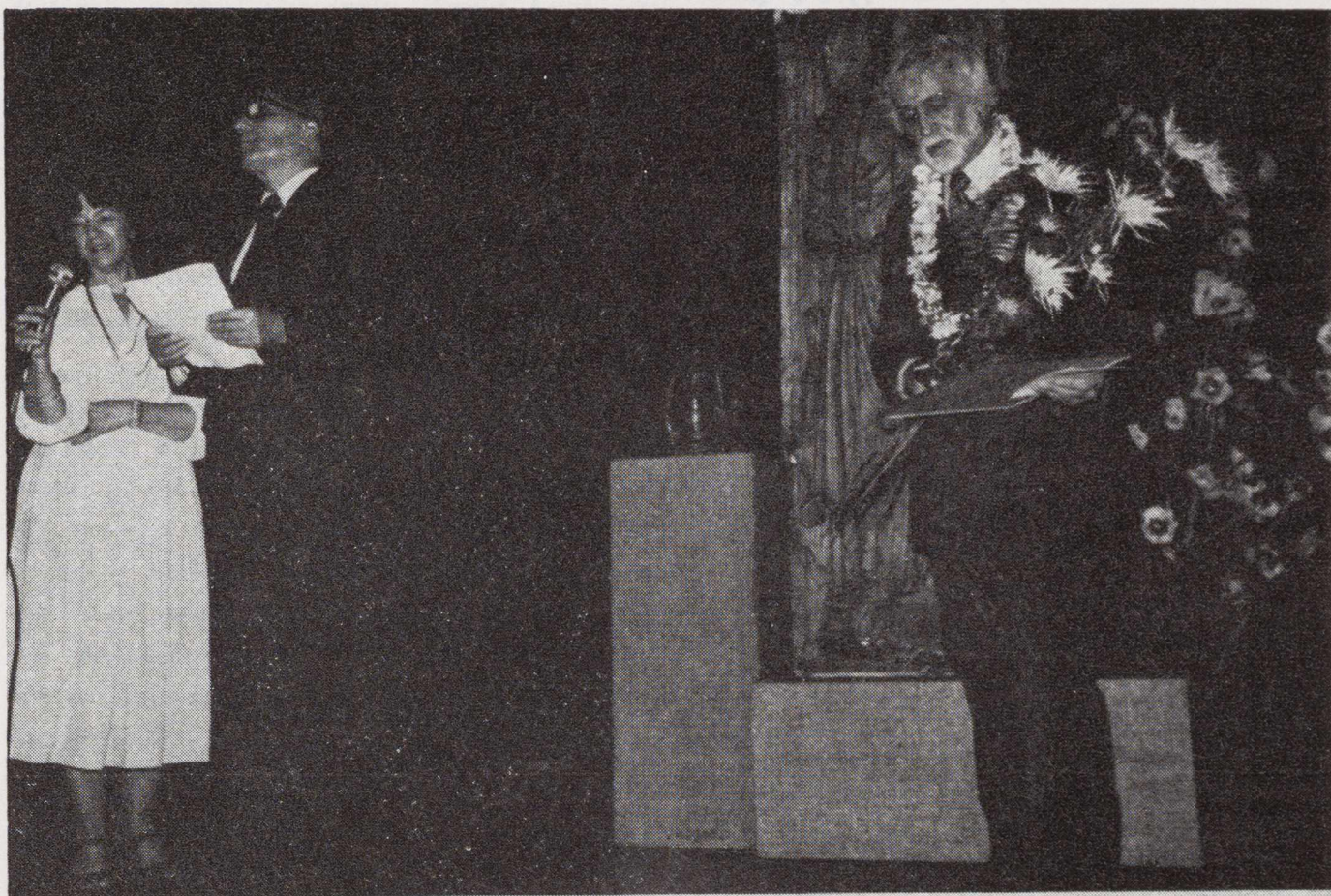
jį laiškus rašyti, o šis pliekia neskaitęs žmonos laiškų, kur tiek rūpesčio dėl ligoninės pate- kusios dukters. Publika garsiai kvatojo, kai aktorius Kelečius labai įtikinančiai sugebėjo perteikti šį "susirašinėjimą".

Paskutinis dalykas buvo VI-tas paveikslas iš Oskaro Milašiaus "Miguel Manaros", to buvusio mergiškiaus kuris daro atgailą įstojęs buvusio mergiškiaus, kuris daro atgailą įstojęs į vienuolyną. Senatvėje jis jau prie amžinybės slenkščio, bet dar turi išgyventi Žemės dvasios gundymus.

Aktorius Jonas Kelečius su aukštu sugebė- jimu atliko šį savo rečitalį, vieno žmogaus spektaklį, stebindamas publiką savo vaidybos nuoširdumu, išgyvenimų tikrumu, vaidybinių

priemonių įvairumu, garsiniais efektais. Visi jautė, kad jam tūkstančio dolerių premija paskirta labai pelnytai.

Teisingai premiją įteikdamas rašytojas Č. Grincevičius pabrėžė, kad Jonas Kelečius jau 30 metų "nenuėina nuo scenos". Jo vaidyba plačios apimties, atliekama tobula forma, iš- baigta. Jis savo talentų neužkasė, gabumų neišmainė į puošnią rezidenciją. Jis pasišventė sunkiam ir iš dalies tragiškam teatro menui, nes — jei dailininko, poeto kūrinys išlieka ilgiems metams, tai aktoriaus spektaklis tik tam kartui. Tiesa, galimi įrašymai, filmavimai, bet jokios technikos priemonės negali ateinan- čiom kartom perduoti spektaklio atmosferos. (Nukelta į 8 psl.)

VIRŠUJE —

Aktoriui J. Kelečiui premiją įteikiant spa- lio 21 d. Jaunimo Centre Chicagoje. Iš k.: rengėjų komiteto pirm. J. Pemkienė, jury ko- misijos pirm. Č. Grincevičius ir aktorius J. Kelečius.

APAČIOJ —

Gausi publika akt. J. Kelečiaus rečitaly- spektakly. Iš kairės: kun. dr. J. Prunskis, gen. kons. J. Daužvardienė, "Laiškų Lietuviams" red. kun. J. Vaišnys, Aldona ir Česlovas Grincevičiai, kun. J. Borevičius.

V. Noreikos foto.

The presentation of an award to actor J. Kelecius on October 21 at the Chicago Youth Center. From left: Mrs. J. Pemkis, presi- dent of the sponsor's committee, C. Grince- vicius, president of the jury committee and J. Kelecius, the actor.

The audience at actor J. Kelecius' recital. From left: Rev. J. Prunskis, Gen. Consul J. Dauzvardis, editor of "Letter to the Lithu- anians" Rev. J. Vaisnys, Aldona and Ces- lovas Grincevicius, Rev. J. Borevicius.

ŠVYTURIO PAPĖDĖJE

Marija Tūbelytė Kuhlmanienė

— Aš vis dar neįstengiu įsisąmoninti, kad Prano ir Saulės jau nebėra, kad jie mirę, ir kad aš jų jau daugiau niekada nebepamatysiu.

Augė iš megztuko kišenės išsitraukia cigarėčių pokelį ir tarsi nenorom užsirūko.

— Man vis rodosi, kad aš šituose namuose visur girdžiu jų balsus, jų juoką, jų žingsnius. Kad matau ties durimis šmėkstelint Saulės geltoną sijoną, kad užuodžiu Prano pypkės dūmus.

Jai valandėlei nutilus, kambaryje tesigirdi tik rėžiantis iš sodo besiskverbias čikadų čirpimas.

— Kodėl, o kodėl turėjo įvykti šita baisi nelaimė? Ir kaip tik tada, kai mes visi buvom tokie laimingi? — atsilošdama į aukšto išdrožinėto krėslo atramą, tęsia ji.

— Tokia jau, matyt, buvo Dievo valia, — Linas prisiartina prie Augės ir paguodžiančiai prisiliečia prie jos tamsių išsidraikiusių plaukų.

— Atleisk, kad aš apie tai taip bepertraukų.

AKTORIAUS PREMIJA

(Atkelta iš 7 psl.)

Č. Grincevičius ragino neužmiršti teatro žmonių, nelaukti su jų filmavimu iki jų gyvenimo rudens.

J. Kelečius yra ne tik į lietuviškas scenos aukštumas iškilęs vaidyboje, bet jis yra ir dailininkas, sumanus sudaryti scenovaizdį. Šiuo kartu Gedimino epochos nuotakai pavaižduoti scenoje buvo net tikri šarvai. Spektaklyje skambėjo ne tik pritaikytos muzikos garsai, minios dainos ir balsai, bet ir varpų garsai, gregorianiškas giedojimas ir daug kitų garsinių priemonių.

J. Kelečius yra gimęs 1918 m. Rygoje, mokėsi Rokiškio gimnazijoje, veiklus skautuose ir šaulių sporte. Hanau stovykloje su kitais įsteigė Atžalyno teatrą. Dalyvavo daugelyje dramos veikalų pastatymų. Chicagoje išėjo Lettering Design institutą ir įkūrė savo iškabų ir reklamų gamybos įmonę Bridgeporte, kur su šeima ir gyvena.

Savo teatriniu veikimu jis išsivairė į pirmas eiles lietuvių dramos scenoje. Reikia tikėtis, kad dabar ir kitų miestų lietuviai norės pasigėrėti šio mūsų aktorių pirmūno laimėjimais.

Šiam spektakliui mūsų aktorius sulaukė nemaža talkos: rečitalio dailininkas buvo Adolfas Valeška, muzikos parinkimas, pritaikymas ir apšvietimas — Vandos Aleknienės, rečitalio plakatas — dail. Vinco Luko; techninė talka prisidėjo Paulius ir Audra Aleknos.

Rengimo komitetą sudarė: pirm. J. Pemkienė, Z. Adomavičiūtė, V. Aleknienė, R. Bartuškienė, K. Bradūnas, K. Dočkus, J. Kerelienė, S. Kisielienė, D. Korzonienė, V. Lapienė, dr. A. Lipskienė, M. Macevičienė, M. Marcinkienė, P. Masilionienė, P. Petrutis, A. Smilga, D. Stankaitytė, V. Stropus, A. Valeška.

Juozas Prunskis

kos kalbu, bet aš kitaip negaliu. Šio įvykio žiaurus beprasmiškumas mane varo iš proto. Saulė buvo tokia jauna, tokia graži, taip laimingai už tavęs ištekėjusi. O mano Pranas savo kūrybos aukštumoje, bepradedęs tarptautiškai pagarsėti, sėkmingai įpusėjęs savo trečiąjį romaną. Aš, aišku, žinau, kad tau taip pat graudu kaip ir man....

— Tačiau aš šitoje nelaimėje netekau tik žmonos, kai tuo tarpu tu ne tik savo vyro, bet taip pat ir labai mylimos sesers. Sesers, kuriai tu visą jos gyvenimą buvai lyg ir antroji motina.

Augė šypteli.

— Taip, taip.... Kai Saulė gimė, man jau buvo sukakę keturiolika metų. Tarp mudviejų dar buvo du broliai, tie, kurie dabar gyvena Venezueloje. Bet aš visada norėjau sesers, ir kai man atbėgus pas mamą į ligoninę ji man pirmą kartą davė palaikyti Saulutę, aš į ją taip ir įsimylėjau.

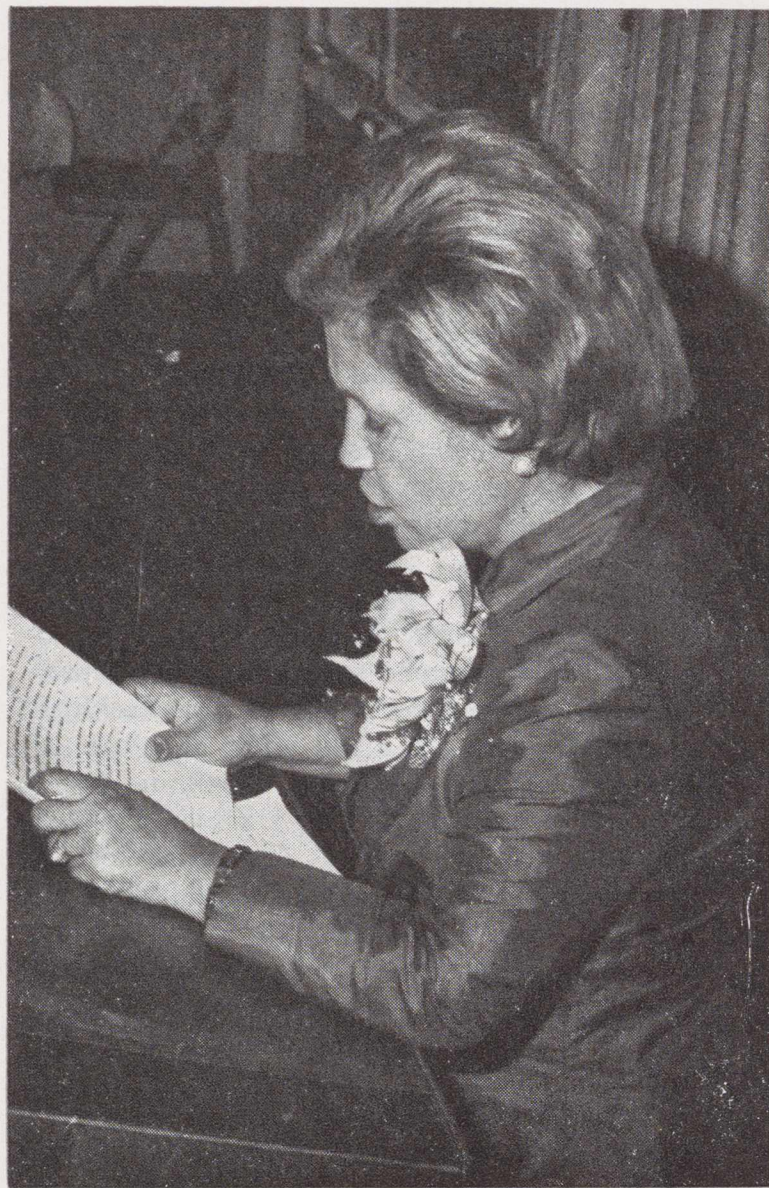
Augė pakyla nuo krėslo ir prisiartinus prie lango, įsižiūri į pro pušų kamienus, mirguliojančią Viduržemio jūrą.

— Deja, ji jau nuo pat kūdikystės buvo labai silpnutė, nuolatos sirginėjo visokiom vaikiškom ligom. Daktaras Jonikis nuolatos kartodavo kad jai būtų sveikiau šiltesnis klimatas, bet mūsų tėvams pagaliau įsisteigus nuosavą biznį, vėl kraustyti kitur buvo neįmanoma. Todėl, kai mes pernai čia Juan-les-Pains nusipirkome šią vilukę, aš tuoj pat pagalvojau apie Saulę. O kai ji po Kalėdų susirgo tuo sunkiuoju plaučių uždegimu....

— Tu vos apie tai patyrus man tuojau patelefonavai, kad ji, išėjus iš ligoninės tuč tuojau sėstų į lėktuvą ir skristų pas jus. Net ir kelionę norėjote patys apmokėti.

— Prisipažinsiu kad aš pradžioje kiek rūpinausi, kaip Pranas reaguos į tą ilgą jos buvimą, — toliau pasakoja Augė. — Tu gi žinai, kiek jo darbui reikia tylos ir ramybės. O mūsų Saulė gi tokia nenuorama. Bet jeigu tu tik būtumei pamatęs, kaip jis apie ją iš pat pirmos dienos pradėjo šokinėti! "Saulė, suvalgyk apelsiną.... Saulė, išgerk dar vieną stiklą pieno...." Kaip jis džiaugėsi, kai ji liovėsi kosėjusi ir pradėjo priaugti svario. O man į juos bežiūrint kaskart iš naujo suskausdavo širdis, kad mes su Pranu negalėjova turėti vaikų.... Koks jis būtų buvęs puikus tėvas, koks atydus ir rūpestingas!

— Aš juos dabar taip ir matau, tą paskutinį rytą, — Augė prisitraukia peleninę ir į ją sutraiško nebaigtą rūkyti cigaretę, — Pranas eina per kiemą po pažastim pasikišęs kažkokius geltonus vokus.... Sako, turįs juos skubiai išsiųsti savo agentui New Yorke. Staiga iš namų išbėga Saulė. "Palauk, palauk!" šaukia ji. "Man miestelyje irgi reikalas — pritrūkiau terpentino". Jie abu sulipa į mūsų mėlyną, nuleistu stogu Mercedes ir man linksmai pamosuoja rankomis. Jiems išdulkant pro vartus, tarsi auksinė juosta sužvilga Saulės kūrinių.

Rašytoja Marija Tubelytė - Kuhlmanienė.
Writer and artist Marija Tubelis-Kuhlman,

lės vėjo pučiami plaukai. Ir štai jie jau pradingo už anos pušimis apsodintos kalvelės.... Kas, o kas galėjo numatyti, kad už keleto minučių jie jau gulės prarajos dugne, — užsidengdama delnais akis sudejuoja Augė. — Negyvi, neatapžįstamai sutraiškyti....

— Pasistenk apie tai nebegalvoti, — dusliai prataria Linas ir, tartum bandydamas ją fiziškai atitraukti nuo šio klaikus vaizdo, apkabina Augę per liemenį.

Apraminta jo artumo, ji išsilenkia pro langą ir jam rankos mostu parodo ant mažos uolėtos salelės stovintį švyturį.

— Šis apleistas švyturys buvo mano Prano mėgiamoji "retreat". Jis į ten, esant geram orui, beveik kasdien nuplaukdavo laiveliu. Sakydavo, kad jam berymant ant jo pamėgtos uolos ir besiklausant ritmingo bangų teleškenimo, visada ateidavusios kūrybingos mintys. Pastaruoju laiku drauge su juo salon plaukdavo ir Saulutė. Pranui bemedituojant, ji ten kaitindavosi saulėje arba tapydavo.

Augė prisiartina prie antikinės etažerės ir nuo jos atsargiai nukelia nedidelį, pailgą peizažėlį. Štai čia vienas iš jos šedevrų. Va, čia pro šitą pušų raizginį matosi mūsų vilukės raudonas čerpių stogas ir jos baltos sienos. Parsivežusi šį paveikslėlį, ji net pajuokavo, kad jis esąs nutapytas "atvirkščiai" — nes juk paprastai iš namų tapomi švyturiai, o ne iš švyturių namai.

Augė dar sykį su pasigėrėjimu žvilgtelėjo į Saulės kūrinių.

— Kokia ji visgi buvo gabi! Ir tapytoja, ir gitaristė, ir dainininkė. Bet kartu su tuo ir tokia ekstravagantiška! Ypač savo jausmuose. Atsimeni, kaip pačioje jūsų meilės pradžioje ji eidama į universitetą ant visų Montrealio tvorų kreida rašinėdavo L-I-N-A-S L-I-N-A-S?

— Atsimenu, kur neatsiminsiu.

— Pradžioje Pranas ir Saulė mane spirdavo būtinai drauge su jais plaukti į Švyturį. — nenustoja pasakojusi Augė. — Bet nuo to, kai aš būdama vaiku vos nenuskendau Kalifornijoje — paniškai bijau vandens.

— Esu girdėjęs, kad Pacifikas dažnai būna labai klastingas.

— Ir dar kaip! Man esant penkerių metų, tėvelis mane buvo nusivežęs atlankyti savo sesers Santa Monikoje. Kartą mums beeinant pajūriu šliūkštelėjo viena iš tokių klastingųjų bangų ir atslūgdama ištraukė ir mane. Laimė, kad priešakyje žygiavęs tėvas kaip tik tuo momentu atsigrižo ir spėjo mane išgelbėti.

— Jeigu taip, tai visai nesistebiu, kad bijai vandens.

— Nors mes drauge su šia vila įsigijome ir nedidelį motorlaivį, aš į jį nė sykio nesu įkėlusį kojos. Net ir kai būdavo visiškai ramu. Bet šiandien aš būtinai noriu su tavim nu-plaukti į švyturio salą ir savo pačios akimis pamatyti tą mano Prano taip pamėgtą vietelę.

Linas suraukdamas kaktą apžvelgė aštriomis baltomis vilnelėmis išmargintą jūrą.

— Ar tu nemanai, kad būtų geriau palaukti ramesnės dienos?

— Ne, ne, ne! — beveik piktai sušunka Augė. — Neatidėliokim. Prižadu, kad mums išplaukus nepulsiu į isteriką ir tau nesudarysiu vargo.

— Jeigu tu taip būtinai nori....

Jiedu išeina iš namų ir nulipa stačiais akmeniniais laiptais į jūros pakrantę, kur pri-rištas prie stulpo supasi nedidelis baltas laivelis. Linui užvedus jo išlaukinį motorą, Augė konvulsyviai sukašdama dantis įsikabi-na į laiviūkščio briaunas.

— Ką gi, juk visai ne taip jau baisu? — jiems nutolstant nuo kranto raminančiai pa-stebi Linas.

Augė įtemptai linkteli galva. — Kol nežiū-riu į vandenį, dar nieko

Jėdviem laimingai priplaukus švyturį. Au-gė vikriai iššoka į krantą. — O terra firma! — sušunka ji. — Nors čia jos ir ne tiek daug, bet visvien kitas reikalas.

Ji įdėmiai apsižvalgo aplink ir pradeda lai-pioti tarp slidžių, ryškiai žaliomis samanomis apaugusių akmenų.

— Kažin, ar tik ne čia bus tas Prano me-ditacijų sostas? — rodydama lygiu, tartum nukapotu paviršiumi, uolą, pastebi ji. — O čia Saulės gūžta! Ji man minėdavo, kad pu-čiant vėjui, šioji švyturio siena jai suteikda-

vusi puikią užuovėją. Ji iš čia tikriausiai bus nutapiusi....

Augė staiga užsikerta ir, tarsi apstulbusi, sužiūra į švyturio papėdę, ant kurios didelėm, raudonom raidėm, aliejiniais dažais aiškiai užrašyta: Saulė myli Praną, myli, myli, my-li!....

Ji užstumia viršun savo tamsius akinius ir, prislinkdama į priekį, pirštu baksteli į širdies formos linija apvedžiotus žodžius.

— Linai, žiūrėk!

Linas nuleidžia akis: — Aš jau mačiau.

— Toji mūsų Saulė kartais turėdavo labai savotišką humoro jausmą! — paspirdama ties kojomis gulėjusį akmenuką ištaria Augė.

— Deja, ši kartą čia joks humoras, kas čia parašyta — teisybė.

— Iš kur tu žinai? Iš kur? — staiga visu kūnu sudrebėdama sušunka Augė.

— Todėl, kad ji manęs prašė jai duoti divorsą.

— Saulė norėjo su tavim skirtis?!

— Taip. Ji man prieš mėnesį parašė, kad esanti beprotiškai įsimylėjusi į Praną. Ir kad jie visiškai nebegalį viens be kito gyventi. Aš jai atrašiau, kad būdamas tikintis katalikas nepripažįstu divorso ir jos paprašiau kaip galima greičiau sugrįžti į Montrealį. Bet man dar negavus į savo laišką atsakymo, atėjo ta-vo telegrama.

— Dieve, Dieve! Kaip gi aš, drauge su jais nieko nepastebėjau? Kaip aš galėjau būti tokia akla, ar tokia naivi?

— Gal todėl, kad tu juos perdaug mylėjai.

— Ir kaip ironiška, kad aš apie tai turėjau sužinoti šitokiu būdu: pamatyti visa tai para-šytą ant uolos, didelėm, raudonom raidėm....

Augė valandėlę tyli, paskui atsisėda ant plokščiojo akmens.

— Jeigu mes šiandien nebūtumėm čia at-silankę, ar tu man būtum apie tai prasitaręs?

— Ne, nebūčiau.

— Tai kodėl tu man dabar to neužginčijai? Nejaugi tu nematai, kaip aš laukiau, kad tu pasakytum, kad tai tebuvo tik tik taip sau, tik Saulės išdaiga?

— Todėl, kad žinau, jog tu man nepatikė-tum.

— Bet tai juk galėjo būti tik Saulės vien-pusiškas susižavėjimas. Mes gi žinome, ko-kia ji buvo sentimentali ir impulsyvi. Gal Pranas apie jos jausmus netgi nieko nenu-jautė.

— Gal...., bet mes to jau daugiau niekados nebesužinosime. O dabar geriau grįžkim na-mo. Mums šitoje saloje tikrai nėra daugiau ko veikti.

Linas švelniai paima Augę už alkūnės, ir jiedu pamaži, tarsi bijodami paslysti ant drėgnų, samanomis apaugusių, akmenų, juda laivelio link.

VINCENTE GAOS

Vandens lašas

(Chopin)

Jau jis vienas. Jo akys slidinėja po pianą, tuo tarpu kai protas slampinėja.... Ar preliu-das artėja?

Ant klaviatūros deda savo virpančią ranką beieškodamas nokturno, baladės, etiudo....

Lyja? Susitelkęs, nežino, nepastebi nieko išorės pasaulyje. Įsivaizduojamoji melodija įgyja kūną ir sielą... Lyja, taip, krinta van-lašas į jo širdį, šalto vandens lašas. /dens Ir iš klavišų jo rankomis kyla lėta daina, užburta muzika, grožio pasaulis, kuriame jis užsidaro, kuriuo nugali išgąstį vandens lašė, kuris gręžioja jo galvą, kuris prakiurdo jo nervus. Lyja: vienas lašas, vienas lašas, vienas atkaklus leduoto vandens lašas.

Preludas įgauna bruožus. Jokios kliūtys neaptemdo jo proto dėmesio.

Apie ką galvojo? Prisimena savo pirmąją su-žadėtinę

— karštą tolimą meilę J niūriam vienuolyne, savo prarastą jaunystę, savo barbinamą Var-žuva?

Ne. Galvoja apie preludą, muziką jį užkeri, jį atitraukia nuo visko. Jis yra ir jo nėra Val-Vieni, pianas ir jis. Lauke liūtis; [demosoje. vienas lašas, kitas lašas, sulaužo jo mitrų susikaupimą į preludą, kuriame visas atsi- / duoda.

Meno savitvarda atšiauresnė už ašutinę susikaupusių asketų, vaikščiojančių šalia jo. Pastngos suteikti nepriekaištingą formą kietai ir tokiai atspariai klaviatūros nebylybei.

Ir vandens lašas, kuris nepaliauja, pavirsta krištoline gaida, nutekintu deimantu, amžina brangenybe, dovana, kuri jam atlei- / džia

visas jo nepastovaus gyvenimo nuodėmes.

Valldemosa — jo drablio kaulo bokštas. Lyja. Jo puiki sala ne-Mallorca. Lyja. Lyja. Jo / pasaulis

ne jį supas, bet tas, kuriame jis atsiskiria nuo visko, ligi pavyksta pasiekti gelmių. Kas jam Paryžius, Varšuva, Valldemosa?.... Ar jam svarbu čia ar ten gyventi?

Jis negyvena jokioje vietoje. Jo tėvynė pa- / slaptina.

Jo tėvynė — netikra ir baisi meno tėvynė.

Tebėra vienas Jo akys žiūri į pianą. Preludas pasiekė paskutinę tobulumo gaidą. Ir jis galvoja, ar nebuvo tuščios jo / pastangos.

Dar tebelyja: vienas lašas, kitas lašas....

Išvertė P. G a u č y s

PAKVAIŠĖS GRANATMEDIS

Šituose ištisai baltuose krūmuose, kur pučia pietų vėjas,
Švilpdamas pro skliautuotas arkadas, pasakyk man,
Ar tai šitas pakvaišęs granatmedis, kuris šokinėja šviesoje,
Šnabždėdamas ir vėjo užsispyrimu barstydamas savo juoko vai-
Pasakyk man, ar tai šitas pakvaišęs granatmedis / sius,
Kuris virpa naujai išsiskleidusiais aušroje lapais,
Keldamas aukštyn savo spalvas triumfo kraupuly?

Kada laukuose nubunda visai nuogos mergaitės,
Rinkdamos šviesiom rankom dobilų derlių,
Ir klajodamos savo sapnų pakraščiais,
Pasakyk man, ar tai šitas pakvaišęs granatmedis,
Kuris neįtardams krauna šviesas į žalius jų krepšius,
Kuris užtvindo jų vardus paukščių giedojimais,
Pasakyk man, ar tai šitas pakvaišęs granatmedis,
Kuris grumiasi su debesuotom pasaulio padangėm?

Tą dieną, kuri iš pavydo puošiasi septyniom plunksnų rūšim,
Apjuosdama amžiną saulę tūkstančiu akinančių prizmių,
Pasakyk man, ar tai šitas pakvaišęs granatmedis,
Kuris pagriebia lekiančio žirgo šimtakvoldžius karčius,
Niekados neliūdėdamas, niekados neniurnėdamas,
Pasakyk man, ar šitas pakvaišęs granatmedis,
Kuris šaukia naujos vilties aušrą?

Pasakyk man, ar tai šitas pakvaišęs granatmedis,
Mosuojantis iš tolo vėsios lapų liepsnos nosinaite,
Yra begimstanti jūra su tūkstančiu ir dviem laiveliais,
Su bangomis, kurios tūkstantį ir du kartus pakyla
Ir plaukia link neištirtų krantų, pasakyk man,
Ar tai šitas pakvaišęs granatmedis,
Kuris girgždina burstiebius oro skaidrybėje?
Su mėlyna vynuogiu keke, kuri aukštai liepsnoja
Ir apsupta pavojų išdidžiai kelia puotą,
Pasakyk man, ar tai šitas pakvaišęs granatmedis,
Kuris šviesa triuškina demono audras pasaulio vidury,
Kuris toli ištisia šafraninį dienos apvadą,
Turtingai išsiuvinėtą išbarstytomis dainomis,
Kuris skubiai atsega šilkinį dienos drabužį?

Su balandžio pirmosios mergaičių sijonėliais,
Ir rugpiūčio vidurio puotos žiogeliais,
Pasakyk man, ar tas, kuris žaidžia, kuris siaučia,
Kuris gundyti gali, nusimesdamasliūdny tamsybių grėsmę
Ir išliedamas į saulės glėbį apsvaigusius paukščius,
Pasakyk man, ar tas, kuris išskleidžia savo sparnus
Ant daiktų krūtinės, ant intymiausių mūsų svajonių krūtinės,
Ar tas yra šitas pakvaišęs granatmedis?

1979 metų Nobelio literatūros premija buvo paskirta graikų poetui Odisėjui Elyčiui. Premijos paskyrimo pagrindą buvo mitologinių kūrinių ciklas, išspausdintas 1959 m. Autorius įvertintas kaip turtinga išraiška išdrintos poezijos kūrėjas, graikų turtingos poezijos tradicijas apvilkęs modernia forma ir išreiškęs žmogaus kovą už laisvę ir kūrybą. 1940 metais jis pagarsėjo elegija kariui, žuvusiam Albanijos laisvės kovoje prieš Italijos fašistų invaziją.

Gimė jis 1911 m. Kretos saloje, kuri tuomet dar buvo turkų valdžioje. Vėliau su tėvais persikėlė į Atėnus. Etudijavo teisės mokslus.

...Poeziją pradėjo spausdinti 1930 m. jaunujų graikų literatūros žurnale. Pradžioje didelę įtaką jam buvo padaręs prancūzų suerrealizmas. Jo stiliaus įtakų žymu ir vėlesnėje Elyčio kūryboje.

O. Elytis yra antras graikų rašytojas, gavęs Nobelio premiją, nors kandidatais (beletristų) yra buvę ir anksčiau. Pirmasis Nobelio premijos laureatas (1963 m.) buvo Georgios Seferis. Tada J. Tininis labiau pasidomėjo naujais graikų poezija ir išvertė į lietuvių kalbą keletą autorių, jų tarpe ir Odisėjo Elyčio eilėraščių. (Vertimai paimti iš J. T. knygos "Laiškai Andromachai".)

AŠ GYVENAU SU MYLIMU VARDU

Aš gyvenau su mylimu vardu
Seno alymedžio šešėly,
Ošiant amžinai jūrai.

Tie, kurie mėtė mane akmenimis, nebegyvena.
Iš jų akmenų aš pasistačiau baseiną su fontanu.
Prie jo krašto ateina žalios mergaitės.
Jų lūpos atsiradę iš aušros,
O plaukiai vyniojasi toli į ateitį.

Atskrenda kregždės, vėjo kūdikiai,
Jos geria, skraido, ir taip gyvenimas eina.
Sapno grėsmė virsta sapnu.
Skausmas aplenkia gerosios vilties iškyšulį.
Joks balsas nedingsta dangau krūtinėje.

O nemarioji jūra, pasakyk man, ką šnabždi?
Aš pasiekiu tavo burną anksti rytą viršūnėje,
Kur tavo mylimasis pasirodo.
Aš regiu nakties valią, išbarstančią žvaigždes,
Ir dienos valią, nugnaibančią žemės pumpurus.

Aš išsėju tūkstantį laukinių lelijų gyvenimo pievose,
Tūkstantį vaikų tikrame vėjyje,
Gražių stiprių vaikų, alsuojančių gerumu
Ir žinančių, kaip žiūrėti į gilius horizontus,
Kada muzika budina salas.

Aš išskaptavau mylimą vardą
Pasenusio alymedžio šešėly,
Ošiant amžinai jūrai.

Vertė Juozas Tininis

CHICAGO, ILLINOIS LIETUVIŲ ŠVENČIŲ LINKĖJIMAI

Sveikiname Šventų Kalėdų progą Lietuviai Dienas ir jų skaitytojus ir linkime laimingų Naujųjų Metų!

DRAUGAS

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE DAILY

Lietuvių katalikų dienraštis

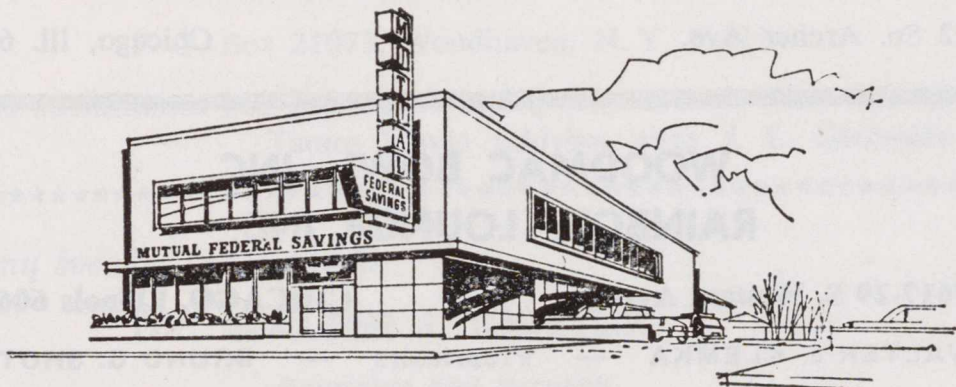
leidžiamas Lietuviai Katalikų Spaudos Dr-jos (Lith. Catholic Press.)

Kun. PETRAS ČINIKAS, M.I.C., adm.

4545 W. 63rd St., Chicago, Illinois 60629

Telef. (312) 585-9500

Don't Spend It All, Save Some At

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

2212 W. Cermak Road — CHICAGO, Illinois 60608

Phone (312) 847-7747

Su gražiausiais švenčių sveikinimais ir Naujų Metų linkėjimais

SOPHIE BARCUS RADIOJO ŠEIMA

ALDONA DAUKUS IR DUKRA SOFIJA

7159 South Maplewood Avenue, CHICAGO, Illinois 60629

Telefonas: HE 4-2413

Gražiausių švenčių ir sėkmingų Naujųjų Metų!

A. TVERAS

Registruotas laikrodininkas

Brangenybės, laikrodžiai, juvelyriniai dalykai ir kt.

2646 W. 69th Street

Chicago, Illinois 60629

Tel. RE 7-1941

Linksmų švenčių ir geriausių naujųjų metų!

UNIVERSAL PHOTO

Sav. V. Noreika

2418 WEST MARQUETTE ROAD — CHICAGO, ILLINOIS 60629

Phone :476-3695

JONAS TALANDIS

TALANDIS ENGINEERING CORP. — pirmininkas

807-833 Ridge Dr., De Kalb, Illinois 60115 — Telef. (815) 758-4304

Res. (312) 748-2543 — 2560 Oakwood Ter., Olympia Fields, Ill. 60461

Švenčių progą sveikina ir geriausių Naujų Metų linki

KUN. IGNAS URBONAS

Šv. Kazimiero Lietuvių Parapija

GARY, INDIANA

1390 W. 15th Ave., GARY, Indiana 46407

"MARGINIAI" — PREKYBA

Sav. I. SINKEVIČIŪTĖ

2511 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629

Tel.: PR 8-4585

Cia rasite didelį pasirinkimą

kristalinių dalykų, suvenyrų, kitų prekių,
drožinių, audinių, visų liet. knygų, žurnalų.

Linksmų švenčių ir geriausių naujųjų metų!

"RAMUNĖ" DELICATESSEN and RESTAURANT

Ona Konkulevičius • Bronius Zalukas, savininkai

HOMEMADE FOODS FOR ALL OCCASIONS

2547 W. 69th Street
Chicago, Ill. 60629

Telephone
925-4254

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

Licensed by Vneshposyltorg.

Maria Noreikienė, Representative

GIFT PARCELS TO LITHUANIA

2608 West 69th Street — Chicago, Illinois 60629

Office Phone
WA 5-2787

Residence Phone
PR 8-2266

Linksmų šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų linki

IRENA ir LEONAS KRIAUCĖLIŪNAS

12500 Pawnee Rd., Palos Park, Illinois 60464

Su geriausiais sveikinimais ir linkėjimais

CONTINENTAL RESTAURANT

Carry Out Service

Genovaitė Malioris, owner

3139 So. Halsted Street, CHICAGO, Illinois 60608 — Phone: 842-9559

Linksmų Švenčių ir laimingų Naujų Metų

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIKA & EVANS

6845 So. Western Ave.
Chicago, Illinois 60636
Tel.: 737-8600

9837 So. Kedzie Ave.
Evergreen Park, IL. 60642
Tel.: 422-2000

John G. Evans, Jr. Stanley P. Evans
Funeral Directors
Mašinoms vieta

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė — vidaus ligos

2454 West 71st Street, Chicago, Illinois 60629

(71-sios ir Campbell Ave. kampas)

HE 4-1818

Res. PR 6-9801

DR. PETER ATKOČIŪNAS

Dantistas

1405 — 49th Court

Cicero, Illinois

Tel.: OL 2-4276

Linksmų švenčių ir geriausių naujųjų metų!

HEALTHY FOOD RESTAURANT

LIETUVIŲ VALGYKLA

JULIA BIČIŪNIENĖ, sav.

3236 So. Halsted Street — Chicago, Illinois 60608

Telefonas: 326-2724

P A R A M A

MAISTO IR GĖRIMŲ KRAUTUVĖ

2534 W. 69th Street • Chicago, Illinois 60629

Telefonas: (312) 737-3332

Būdami Chicagoje aplankykite mūsų krautuvę —

Savininkai: Jurgis Janušaitis ir Jurgis Mažeika

"For Amber and Unusual in Gifts"

Natalija ir Jonas Vaznelis, savininkai

2501 West 71st Street — Chicago, Ill. 60629

Phone: 471-1424

Lietuviai esame visi,
Lietuvių Fonde ar esi?

Lietuvių Fondas—
išsivijos kraitis laisvajai Lietuvai.

LIETUVIŲ FONDAS

LITHUANIAN FOUNDATION

♦ 2422 West Marquette Road, Chicago, Ill. 60629. • Tel. (312) 925-6897

ALBINAS KURKULIS

VICE-PRESIDENT

Rodman & Renshaw, Inc.

Members New York Stock Exchange and other Principal Exchanges

209 So. La Salle St., CHICAGO, Ill. 60604

Telef.: (312) 977-7916 — skambinti Colect iš bet kur iš JAV

Linksmų švenčių linki —

LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJAUS

Direktorius Stanley Balzekas, jaun.

4012 So. Archer Ave.

Chicago, Ill. 60632

WOODMAC BOWL, INC.

RAINBOW LOUNGE, INC.

7617-29 S. Western Avenue

• CHICAGO, Illinois 60620

WALTER J. KLEMKA —

Proprietors —

BRUNO G. SHOTAS

Phone: PROspect 8-4646

Siuntiniai į Lietuvą

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5-2737

V. VALANTINAS

L I N K S M Ų S V E N Č I Ų

visiems draugams ir klientams linki

**MIDLAND SAVINGS
& LOAN ASSOCIATION**

8929 S. Harlem Ave., Bridgeview, Illinois 60455 • Phone 598-9400
Branch: 4040 Archer Ave., Chicago, Illinois 60632 • Phone 254-4470
Branch: 2657 W. 69th St., Chicago, Illinois 60629 • Phone 925-7400

Lietuvių Fondo narys —
Susipratęsio lietuvių pavyzdys.

Testamentuos rašyti:
Lithuanian Foundation, Inc.
Certificate No. 17755

Tax exempt status
CHI - EO - 72-28-A

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲJŲ METŲ
visiems LF šeimos nariams!

LF veikia lietuvių švietimui, mokslui, kultūrai remti ir finansiniam pajėgumui kelti.

Visi lietuviai stokime į LF narių eiles. Tapdami LF nariais, ar testamentu užrašydami Fondui savo palikimą ar jo dalį, atlikime didelį patriotinį darbą savo tautos labui ir savo vardą įamžinsime garbingųjų tautiečių eilėse.

★
Šv. Kalėdų ir Naujų Metų švenčių proga sveikiname
visus brangius tautiečius ir linkime visiems kuo didžiau-
sio džiaugsmo ir laimės asmeniškame gyvenime.

Maldaujame Aukščiausiojo, kad sumažintų vargą ir
skausmą mūsų pavergtų brolių Lietuvoje.

Trokštame, kad mūsų tautiečiai su meile ir pagarba vieni kitiems
uoliai jungtųsi į tautinę, patriotinę veiklą.

Mr. and Mrs. ANTHONY J. RUDIS
Chicago, Illinois

Lietuvos Išlaisvinimo TAUTOS FONDAS
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION, INC.

Aukos siųsti ir susirašinėti šiuo adresu:

P. O. Box 21073, Woodhaven, N. Y. 11421.

Aukos atleidžiamos nuo pajamų mokesčių (Tax exempt # 23 - 7367835)
Tautos Fondo valdybos pirm. J. L. Giedraitis

Linksmų švenčių visiems linki

DR. WALTER J. KIRSTUK

Physician and Surgeon

3925 W. 59th Street, CHICAGO 29, Illinois

Tel.: REliance 5-1811

BRUNO KEPYKLA

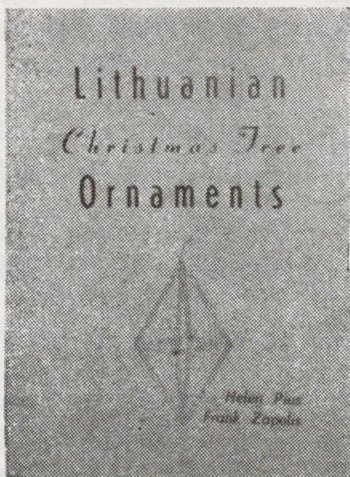
Savininkas Bruno Macianskis

Bruno kepykloje kepa

lietuvišką duoną, tortus, pyragaičius

3339 So. Lituanica Ave., Chicago, Ill. 60608

Tel. CL 4-6376

Frank Zapolis
3208½ West 95th Street
Evergreen Park, Ill. 60642

Cost — \$1.00; Postage — 00.50; Total \$1.50
Check; or Money Order
(No cash please)

Send book to:

Name

Address

City State

Zip

MAKE "LITHUANIAN CHRISTMAS TREE ORNAMENTS"

Kalėdų ir N. Metų švenčių proga sveikinu draugus ir pažįstamus —

KAZYS ALMINAS

Dr. Vet. Med. & Dr. Agr.

Loup City, NE 68853

Phone 308/745-1496

Gražiausių švenčių ir sėkmingų Naujų Metų!

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA

2606 W. 63rd Street, Chicago, Illinois 60629

Telefonai: (312) 778-6900 ir (312) 778-6901

Linksmų švenčių linki

★ Mūsų nariams

★ ir visiems lietuviams!

TORONTO LIETUVIŲ NAMŲ VALDYBA

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

ALEX LAURAITIS & WALTER RASK, Owners

9727 So. Western Avenue, Chicago, Ill. 60643 Telef. (312) 238-9787

★ Rengiame ekskursijas į Lietuvą 1979 metais

Registruokitės iš anksto!

★ Sudarome iškvietimus giminių apsilankymui Amerikoje

★ Kelionės bilietai į viso pasaulio kraštus.

ŠVENČIŲ PROGA SVEIKINA —

Televizijų, Radijo ir Suvenyrų Krautuvė
LIETUVOS AIDŲ RADIO PROGRAMA

Savininkai — Kazė, Balys ir Josephine Brazdžioniai

2646 W. 71st Street, CHICAGO, Illinois 60629

Telefonas: 778-5374

Gražių švenčių,
laimingų Naujų Metų!

DR. VYT. TAURAS

Gydytojas ir chirurgas

Bendra praktika ir moterų ligos

Ofisas ir rezidencija

2652 W. 59th St., Chicago, Ill.

PRospect 8-1223

PR 6-5577

Sviesių Kalėdų švenčių ir
laimingų Naujų Metų!

GRANT WORK

ALYVA, ANGLYS

Sąžiningas pataravimas
Geriausios rūšies anglis ir alyva.
ADOMAS BERNADIŠIUS

1546 So. 49th Ct., Cicero, Ill. 60650

OLympic 2-9311

FRANK'S TELEVISION
& RADIO, INC.

Importuoti ir vletiniai
Pardavimas ir pataisymas

Hi-Fi, — TV, Stereo,

Savininkai:

Savininkas: Juozas Bendoraitis

3240 S. Halsted, Chicago Ill. 60608

Tel.: CALumet 5-7252

JUOZAS MILIŪNAS

iš Santa Barbara. Calif.

Sveikina

su šventomis Kalėdomis
ir Naujais Metais

visus savo draugus
ir šio laikraščio skaitytojus.

Idomi Kultūrinė Paroda

Ją apžiūrėjusio ispūdžiai

Balzeko Lietuvių Kultūros muziejuje, 4012 Archer Ave., šiuo metu yra išstatyta kelių šimtmečių bėgyje Lietuvoje varotų monetų ir banknotų paroda.

Arti pilnumo visų pavadinimų bei jų atmainų atžvilgiu sudaryta virš 250 monetų ir virš 100 banknotų mūsų mielą Lietuvą liečiančių, istorinių dokumentų—muziejinių retenybų rinkinys, kuris apžiūrinčiam daro stebėtinai gilių ispūdį, jog atsirado asmuo tiek daug pastangų ir kruopštumo įdėti. Tai pirmas kartas tokios rūšies ir masto paroda matyti.

Dėl retumo ir brangumo neturimieji egzemplioriai, kad juos neaplenkus, parodyta paveiksluose (apie 100), kai kuriuos gražiai padidintus.

Pirmaisiais pristatoma mūsų protėvių savotiška išmonė—pirminiai, lietuviški sidabriniai ilgieji, nevien mūsų, bet ir iš kaimynų šaltinių.

Po to seka pirmosios mūsų valstybės virš tuzino valdovų atvaizdai su pora ar daugiau eilių skersai rėmo, sostinėje Vilniuje, Kaune, gal ir Trakuose, Gardine, Tikocine, Lietuvos Brastoje, Lucke ir kt. kalti savieji lig 1707 m., nuo tada lig 1795 m. bendrieji Lietuvai ir Lenkijai, kalti Lenkijoje, Varšuvoje.

Smulkesniųjų monetų per eilės valdovų kalimą susidarė gana daug, bet stambesnių—sidabrinų talerių buvo tik tai dvi atmainos 1564 ir 1565 m., kurie yra

tiek reti, kad net 1970 m. tokiai parodai Vilniuje vienas egzempliorius atsivežta iš Kauno muziejaus (kaip ir 1548 m. aukso dukatas).

Auksinėms Lietuvos monetoms duotas atskiras rėmas su 3-kart gražiai padidintu 10 dukatų, 1562 m. auksiniu gražuoliu, išvengusių brukamo mums taip nereikalingo Lenkijos Erelio. Nors jie visi parodyta tik paveiksluose, bet deja vaizdas tikrai imponuojantis—tiek daug, net 28 atmainos kelių valandų kalta. Kur jie šiandien?

Su Lietuva glaudžiai susijusių nelietuviškų monetų išstatyta: 1) Pragos grašių 3 egz., vis kito valdovo, Lietuvoje Vytauto Didžiojo laikais ir vėliau gausiai kursavę bei nukonkuravę mūsų sidabrinus ilguosius, 2) Žygimanto Senojo sūnaus princo (vėliau Žygimantas Augustas) Glogove kalti grašiai su Lietuvos Vyčiu per visą reversą (labai reti), 3) Rusijos, Kotrynos I (1684-1725-1727) Lietuvos valstiečio Skauronskio dukte Morta, po vyro Petro Didžiojo valdžiusi Rusiją 2 metu ir per moterišką liniją pratęsusi Romanų dinastiją lig 1917 m., rubliai, 2 egz. priešpriešais veidu, 4) Kurso-Žemgalos, mūsų kondominiumo su Lietuvos Vyčiu reverse, Transilvanijos (Step. Batoro tėviškės), bei Lenkijos pora talerių, 5) kelios monetos ir medaliai su K. Kolumbo, Amerikos atradėjo atvaizdu, 6) Prūsijos Albrechto, kaip M. Mažvydo ir kt. mecenato monetos.

Monetos rūpestingai identifikuotos net iš kelių šaltinių—katalogų numeriais, kas įgalina juos patikrinti.

Šio periodo rėmuose įterpta žymesnių mūsų istorijos įvykių atžymėjimai: 1) Amerikos kontinento atradimas, 1492 m. 2) pirmoji lietuvių kalba spausdinta knyga, 1547 m. 3) Lietuvos Statutas, 4) pirmasis lietuvis (Nobilis Lituanus) Aleks. K. Kuršius, gyvenęs dabartiniame New Yorke, 1659-1661 m.

Toliau įdomu smulkiau apžiūrėti antrosios mūsų valstybės 25 banknotus (po 2 egz. abiejų pusių parodymai), įskaitant ne tik didžiųjų—1000 lietuvių gražuolių-retenys (net anuo laiku Lietuvoje).

Dvylikai pirmųjų banknotų dar nesamdyta dailininko, a pradėdant 1922 m. lapkr. 16 d. laidos septintuoju banknotu, 1 litu, šešias kupiūras piešė A. Varnas. Kitas piešė A. Galdikas (5, 20, 50, 100 ir 1000 litų) ir po vieną—V. Jomantas, 500 litų, bei A. Žmuidzinavičius 10 litų (su sėjėju).

Kaip netikėtai įvykis atsitiko su pačiu pirmuoju litu, kur turbūt Vyčių simetrijai vienas jų padaryta kairiarankiu.

Skulptoriaus J. Zikaro suprojektuotos 8 centinės, vario ir kt. lydinio, bei 6 litinės, sidabro-vario lydinio, pasižymi gražiu

aversu, o taip pat reverse mūsų herbo Vyčio puikumu.

To pat rėmo kairėje įtalpinta didokas kiekis ir Lenkijos monetų, tuo metu kursavusių jų okupuotame Vilniaus krašte, su J. Pilsudskio, T. Kosciuskos (banknote), besivadariusių save lietuviais ir R. Traugutt (irgi gimusio Lietuvos (monarchinės) teritorijoje—atvaizdais.

Pridurmui išstatyta Lietuvos teritorijoje kursavę okupaciniai, 1) Rusijos ir Prūsijos monetos šalimais—viename rėme, 2) Vokietijos Pabaltijui skirti, su lietuvių kalba ost-rubliai, 7 po 2 egz., 3) Vokietijos, Pabaltijui skirti, su lietuvių kalba, ost-markės, 8 po 2 egz., 4) Klaipėdos krašto 1922 m. prancūzų komisaro Petisne su gražiais Lietuvos pajūrio vaizdais, spėjama klaipėdiečio lietuviu Adomo Brako (1952 Sibire) piešti, jau sekančiais metais pakeisti lietuviškais centais, litais.

Paroda gausi, daug apimanti, mums labai reta, įdomi ir svarbi, rekomenduotina kaip senesniui taip pat ir jaunam atidžiai apžiūrėti, juo labiau juk tai mūsų tautos ir jau dvikartės valstybės palikimas bei valstybingumui įrodymo dokumentacija.

Balzeko Lietuvių Kultūros muziejus atdaras 7 dienas savaitėje, 1:00 lig 4:00 po piet.

Looking for books about Lithuanian in English? Write to:

Lithuanian Days Bookstore
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029

DAR GALITE GAUTI LD IŠLEISTAS

KNYGAS:

Igno Šeinių Vyskupas ir velnias. Apysakų rinkinys. 230 psl. Minkštais viršeliais -

Kaina su prisiuntimu \$3.50
Kietais viršeliais. Kaina su prisiuntimu \$4.50

Somerset Maugham, Dažytas vualis arba Septintoji nuodėmė. Romanas. Vertė Stp. Zbarskas. 305 psl.

Kaina su prisiuntimu \$3.50

Kun. dr. J. Prunskio Rinktinės mintys. 326 psl.

Kaina \$4.00

Kun. dr. J. Prunskio Mokslas ir religija. 141 psl.

Kaina su prisiuntimu \$2.50

Juozo Tininio Laiškai Andromachai. Meilės romanas. Poezijos vertimai, apie autorių. 100 psl.

Kaina su prisiuntimu \$3.50

Stasiaus Būdavo Varpai skamba. Romanas. 180 psl.

Kaina su prisiuntimu \$3.00

Užsisakyti:

"Lietuvių Dienų" administracijos
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas 1 (213) 664-2919

Numizmatas Jonas Augustinus.
Coin Collector Jonas Augustinus

RECENZIJOS

"KOVOJE SU MILŽINU"

Stalino valdymo laikotarpis prisimenamas kaip baisus košmaras. To laikotarpio įvykius Lietuvoje A. Venclauskas atvaizdavo savo parašytoje knygoje kaip dokumentą lietuvių tautos genocido ir karžygiško pasipriešinimo, suteikdamas jai beletristinę formą.

Vieta — nedidelis Lietuvos miestelis ir jo apylinkės antrojo sovietų okupacijoj. Sovietinis aktyvus stengiasi visomis priemonėmis įvesti komunistinę sistemą, sudarant prievartos sąlygas, kad ūkininkai patys "pasiprašytų" steigti kolchozus. Tipiškiausi apylinkės aktyvo personažai yra kompartijos sekretorius Striukas, idėjinis komunistas, energingas naujos tvarkos vykdytojas, gyventojų pabaisa, nesiskaitęs su jokiais priemonėmis, ir jo antrininkas Cviekus, miestelio mokyklos vedėjas, iš prigimties didelės energijos asmuo, prisiplakėlis, linkęs vadovauti ir iškilti kiekviena kaina. Jų talkininkas milicijos viršininkas Balandis, nors ir buvo pabėgęs su rusais ir tarnavo Raudonojoje armijoje, bet tvirtai neapsisprendęs dėl šios sistemos, nes skelbiamųjų idėjų, logiškai galvodamas, negali suderinti su realaus gyvenimo faktais. Cviekui ir Balandžiui patinka Meškėnu kaimo mokytoja Petkutė, bet Cviekus jaučia jos aiškų nepalankumą; jos širdis linksta prie partizanų vado Vanago.

Naujosios santvarkos vykdytojų planu trukdo partizanai, kuriuos autorius parodo drausmingus, narsius, kilnius, kartais net naičius. Einant žūtbutinei kovai, partizanai, sugavę aršiausią priešą Striaką, jo nesunaikina, bet paleidžia, nes jis turis pranešti maskoliams, kad jie nekankintų žmonių... Panašiai jie pasielia ir su siuvėja Magde, kuriai įskundus buvo išvežtas mokytojas Dulinskas, nušautas neišaiškintas partizanas, suimtas ūkininkas Didžiulis su žmona, o jų trobesiai sudeginti. Magdė partizanų nubaudžiama, pririšant ją prie stulpo ir užrašant: Bolševikų šnipė. Partizanai ivaro baimės naujosios tvarkos pareigūnams, sudegindami miestelio kompartijos būstinę, išvogdami žuvusio partizano lavoną, išmesta rinkos aikštėje. Jie savo nepaprastai drąsiu žygiu išvaduoja vežamus iš apskrities miesto kalėjimo į Rusijos gilumą suimtuosius, kai kurie jų apmokėdami savo gyvybėmis. Čia žūva ir partizanų vadas Vanagas.

Herojišku uždavinių atlikimu pasižymi dvylikos metų našlės sūnus Petriukas, partizanų ryšininkas. Intriguojantis yra mokytojos Petkutės likimas. Cviekaus įtraukta į išvežamųjų sąrašus, vežama į tremtį, partizanų išlaisvinta, netikėtai priimama į važiuojančių į Vokietiją repatriantų koloną, pasinaudodama iš Rytprūsių atvykusio Hanso giminaitės dokumentais ir jo pagalba, prislėgta širdimi išvyksta į Vokietiją. Paaiškėjus šiai kombinacijai, areštuojamas milicijos viršininkas Balandis kuriam buvo pavesta tikrinti išvažiuojančių dokumentus. (Tik kažin, ar Petkutės išvykimo į Vokietiją epizodas gali įtikinti skaitytoją?).

Apysakos fabula yra nesudėtinga. Partizanų tema jau ne vieno rašytojo kūryboje daugiau ar mažiau liesta, bet autorius sugebėjo medžiagą įdomiai apipavidalinti. Veikėjų charakteriai sukurti gyvi ir priderinti prie

gyvenamojo laikotarpio fono. Tiesa, jaučiama publicistikos, yra vienas kitas kalbinis netikslumas. (Pvz., rašoma "sriuba užšalo"; tiksliau būtų: atšalo). Nenuoseklumas yra aprašant mokytojos Petkutės tėvų likimą: rašoma, kad tėvas per pirmąją okupaciją buvęs suimtas ir išvežtas į tolimuosius kraštus, kur ir žuvo, o motina mirė karo metu, vos dukrai baigus mokytojų seminariją (48 psl.), gi kitose vietose sakoma: "ano tėvai išvežti, tegu veža ir mane". Gal ten saviškiams būsiu reikalingesnė" (175 psl.).

Nežiūrint šių mažų netobulumų, knyga parašyta sklandžiu stilium. Autorius, įdomiai apipavidalinęs to laikotarpio įvykius ir žmones, visa tai pateikia skaitytojui lengvai paskaitoma forma. Knyga įdomu perskaityti visiems, ypač jaunimui, nes čia aprašomas tragiškas lietuvių tautos likimas, jai netekus laisvės, o tarp tos pačios tautos vaikų buvo pasėta neapykanta ir susiskildymas; taip pat pat duodamas sovietinės tvarkos įvedimo metodų vaizdas.

I. Medziukas

A. Venclauskas, **Kovoje su milžinu**. Išleido Akademinio skautų sąjūdžio filisterių skautų sąjungos Worcesterio skyrius. Spausdino V. Vijeikio spaustuvė, Chicago, Ill. 1979. 229 p. Viršelį piešė V. Vijeikis. Kaina nepažymėta.

TIKRASIS KETURAKIS

Iš literatūros pamokų ir iš gyvenimo žinome, kad Keturakis yra pirmosios mūsų klasikinės komedijos "Amerika pirtyje" autorius. Tikroji Keturakio pavardė — Juozas Vilkutaitis. Kokia dingstis paskatino Birutę Vilkutaitę Gedvilienę išleisti knygą ir ją įvardinti "Tikrasis Keturakis ir jo raštai"? Ar atsirado dar vienas Keturakis, kuris savintųsi tikrojo raštus? Neatsirado, bet okupuotos Lietuvos dabartiniai literatūros kai kurie kritikai ir istoriografai pradėjo irodinėti, kad komediją "Amerika pirtyje" parašęs ne Juozas, bet jo brolis Antanas Vilkutaitis. Antanas, baigęs kelių inžinerijos mokslus, dar praėjusiam šimtmečio darbuose Kaukaze ir ten 1903 m. mirė. Juozas gyveno iki 1948 m. (mirė Vokietijoje, vėliau palaikiai perkelti į Clevelandą). Jam neteko eiti jokių aukštųjų mokslų: tačiau kaip savamokslis, jis pasiekė labai daug: išstudijavęs teise, dar caro laikais gavo leidimą būti teisėju (tai vėliau pripažino ir Lietuvos valdžia), gyveno provincijoje, teisėjavo ir ėjo notaro pareigas. Domėjosi ir kitomis sritimis, užsiėmė meistryste. Be "Amerikos pirtyje" parašė dar komediją "Šimtas margų" ir keletą prozos dalykų. Brolis Antanas kai ką vertė, rašė šiaip straipsnius ir į grožinę literatūrą nesuko. Bet okupuotoje Lietuvoje dabar, "betvarkant" kultūrinį palikimą, kai kam kilo mintis komediją "Amerika pirtyje" "atimti" iš Juozo ir "atiduoti" Antanui; jam atiduodami net tokie apsakymai, kaip "Gaisras", kurie nekelia jokios abejonės.

Kodėl komunistiniai istoriografai ir literatūros teoretikai tokie geri Antanui, o taip nemėgsta Juozo? Nagi, Antanas mokėsi, dirbo ir mirė Rusijoje, o Juozas visą gyvenimą dirbo Lietuvos liaudžiai (!), jos buvo mylimas (tai būtų gerai), bet į gyvenimo galą padarė ne taip: užėinant komunistams geriau pasirinko tremtį ir vargą negu komunistinį rojų. O Juozo Vilkutaičio būta tikrai nepaprastai

įdomaus, spalvingo, turtingos dvasios asmens. Jo biografiją, parašytą dukters Birutės, skaitai kaip įdomiausią biografinį romaną. Gyvenęs su liaudimi, jai atidavęs visą savo gyvenimą, Juozas Vilkutaitis, be abejo, yra vienas liaudiškiausių mūsų rašytojų. Ir kai tik atvės įkaitusių tarybinių kritikų galvos, jie su gėda turės atiduoti Keturakio autorystės garbę Juozui Vilkutaičiui, kurio teisių geriausi liudininkai yra B. Gedvilienės rašte išvardinti J. Jablonskis, dr. K. Grinius, J. Tumas-Vaižgantas, A. Klimas, A. Janulaitis ir kt.

"Tikrasis Keturakis ir jo raštai" yra solidi 300 su viršum psl. knyga, rūpestingai suredaguota (kalbą tikrino S. Barzdukas), dail. Birutės Vilkutaitės Gedvilienės vinietėmis pailiustruota, nekalbant jau apie daugybę foto nuotraukų, rankraščių ir dokumentų faksimilių.

Sūnūs ir dukros, gindami tėvo rašytojo autcrystę, šia knyga pastatė mūsų klasikos autoriui tikrai, anot Horacijaus, "nenykstantį paminklą". (J. Br.)

Tikrasis Keturakis ir jo raštai. Paruošė Birutė Vilkutaitė Gedvilienė. Išleido Keturakio dukros ir sūnūs, Cleveland, Ohio, 1979. 322 psl. Aplankas ir vinietės dail. B. Vilkutaitės Gedvilienės. Kietais viršeliais \$10.00 Gaunama pas platintojus ir LD admin.

ISIGYKITE ALGIRODO GUSTAIČIO KNYGUTES

"200.000-000 AND LITHUANIA", anglų k., II-ji laida, kaina \$1.50

"LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA", tinka visiems, 80 iliustracijų. Kaina \$2.50

Alg. Gustaičio **Užpuola bitės**. Iliustravo Vytautas Stasiūnaitis. Kaina \$2.00

Lietuvių Dienų administracija

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

Telefonas 1 (213) 664-2919

LD POEZIJOS LEIDINIAI:

Elena Tumienė, **Karaliai ir šventieji**. 80 p. Viršelis Ados Korsakaitės. Kaina \$3.00

D. Sadūnaitė, **Kai tu arti manęs**. 38 psl. Kaina \$1.00

Nerima Narutė, **Relikvijos**. 71 psl. Kaina \$2.00

Alfonsas Gričius, **Pažadinti sfinksai**. Eilėraščiai. Egzotiški Australijos peizažai. 47 p. Kaina (papiginta) \$1.00

Grażina Tulauskaitė, **Vakarė banga**. Eilėraščiai. 127 psl. Kaina \$2.00

Pridėkite persiuntimui 50 cent.

ENGLISH SECTION

The Baltic Republics: U.S. Policy

1. Background: The United States does not recognize the forcible and unlawful incorporation of Estonia, Latvia, and Lithuania into the USSR in 1940. As a corollary of this nonrecognition policy, we recognize and continue to deal with representatives commissioned as diplomats by the last three independent Baltic governments. The Estonian, Latvian, and Lithuanian charges d'affaires in the U.S. enjoy full diplomatic privileges and immunities. Their role is to uphold the ideal of a free Estonia, Latvia, and Lithuania.

2. Baltic diplomatic missions: The Baltic legations in the United States remain important symbols to the Baltic peoples; our continued recognition and accreditation of their diplomatic representatives are one manifestation of our nonrecognition policy. However, we do not regard the legations as governments-in-exile.

The three legations are diplomatic entities independent of U.S. government financing. They have been financed by Estonian, Latvian, and Lithuanian Government funds that were blocked in the U.S. in 1940.

3. Policy applications: Our nonrecognition policy is manifested in several ways:

—The Secretary of State annually issues National Day greetings, through the charges d'affaires, to the Baltic peoples, and representatives of the Department of State attend the official National Day functions of the three legations.

—So that the U.S. Government speaks with a consistent voice regarding our nonrecognition policy, we seek to coordinate actions of other U.S. agencies on such matters as captions and place names relative to Estonia, Latvia, and Lithuania on official U.S. Government maps.

—We attempt to stay in touch with the Baltic peoples through Voice of America and Radio Liberty broadcasts in their native languages.

—We reiterate on all appropriate public occasions our policy of not legally recognizing the forcible incorporation of the three countries into the USSR.

—Our Ambassadors in Moscow and cabinet-level officers of the U.S. Government are not permitted to visit the Baltic States. (See below.)

4. Effect on U.S.-Soviet relations: The U.S. deals occasionally with the Soviet Union on particular matters involving U.S. citizen-interest cases in Estonia, Latvia and Lithuania. For example, to assist in the reunification of families by facilitating the departure of family members from the area, we need to work with Soviet officials. Also, U.S. citizens wishing to visit the Baltic republics must obtain Soviet visas. However, the need to deal with the Soviets on specific topics does not in our view detract from the integrity of our nonrecognition policy.

5. Value of nonrecognition: It has been made clear to us repeatedly in the years since 1940 that many people in the Baltic states look to our nonrecognition policy as a reminder that we have not forgotten them and as a symbol of hope for the future. We feel that in the era following the Helsinki Final Act—with heightened interest in human rights worldwide—our Baltic policy remains relevant and important to overall U.S. policy interests.

We will need your support for House Resolution 5407 for financial assistance from the U.S. government for funding of the Lithuanian legation. (See box in italics). Financial resources are dwindling after 39 years. We need assurance that the diplomatic representation will continue. Congressman Derwinski (R.-Ill.), Dougherty, and Murtha, need your letters supporting the bill which reads as follows:

Be it enacted by the Senate and House Representatives of the United States of America in Congress assembled, That

(a) there is authorized to be appropriated for fiscal year 1981 to the legation of Lithuania in the United States, \$250,000.

(b) The Charge d'Affaires of the legation described in subsection (a) is authorized to receive, on behalf of such legation, any funds appropriated under this act to such legation, and is authorized to administer such funds. Such funds may only be used for the maintenance of the operations of such legation. The Charge d'Affaires may use such funds to pay the compensation of personnel which the Charge d'Affaires may appoint to be in the diplomatic corps of the legation, except that all such personnel must be of Lithuanian parentage and may not be United States citizens. Such personnel shall be entitled to all the privileges and immunities of diplomatic personnel of comparable rank from other countries.

(Possibly as a test of the nonrecognition policy under Point 3, the Soviets invited the U.S. to observe large scale military maneuvers held near Panavezys, Lithuania this summer. The U.S. Department of State exemplarily refused, despite Defense Department insistence, thus adhering to the policy that U.S. government coordinate all action with the official diplomatic representatives.)

Lithuanian Priest Selected As White House Fellow

The honor of being selected one of 17 White House Fellows out of 1326 candidates went to Lithuanian Catholic priest George Sarauskas from Chicago. The 34-year-old Ph.D. (in organization development) is assigned as special assistant to David A. Newson, Undersecretary of State for political affairs and hopes to give a greater voice in U.S. foreign policy to the Lithuanians and other Baltic communities in the United States.

The White House fellowships were founded by President Johnson in 1964 to give potential leaders from outside government an opportunity to work in government posts.

Sarauskas was born in Germany of Lithuanian parents who fled the Soviet takeover. He earned a master's degree in public administration (MPA), worked as a planning analyst for the city of Chicago, taught public administration at Broward College near Ft. Lauderdale, Fla., and was ordained a priest in 1973 in the Chicago archdiocese.

While an assistant pastor in Evanston, Ill., he earned his Ph.D from Northwestern University, and was elected to the Evanston Civil Service Commission.

Sarauskas is interested in developing awareness in government officials of issues affecting the Lithuanian community and Eastern European countries. He is concerned about the Soviet non-compliance to commitments made in the Helsinki Accord, particularly regarding the discrimination against religious believers.

He points out, for example, that priests are forbidden to visit the sick or teach catechism to children, and parents of children who serve Mass find themselves off waiting lists for apartments.

Sarauskas has already attended meetings of Lithuanian organizations with State Department officials regarding the Madrid Conference.

INTRODUCTION TO MODERN LITHUANIAN

Tai didelė ir plati lietuvių-anglų kalbos gramatika, paruošta kalbininkų — L. Dambriūno, A. Klimo ir W. Schmalstieg.

Gramatika tinka norintiems išmokyti lietuviškai ir angliškai — 40 pamokų su pratimais. Platus žodynas. Vertimams, pasikalbėjimams ir pasiskaitymams pateikti rinktiniai lietuvių rašytojų, poetų ir liaudies kūriniai.

Kaina \$9.00

Persiuntimui pridėkite \$1.00.

Knyga gaunama LD knygyne.

4364 Sunset Blvd.

Los Angeles, CA. 90029

VILNIUS UNIVERSITY

Through Four Centuries and Four Languages

By JOHN SKIRIUS

THE FOUR HUNDREDTH anniversary of an academic institution is a matter not to be lightly dismissed. Harvard, the oldest university in the United States, will not celebrate its quadricentennial until 2036. The University of California, Los Angeles, campus in Westwood is beginning to grow up: 1979 marks its fiftieth year. At UCLA recently, the Lithuanian community of Los Angeles commemorated the founding four centuries ago of the University of Vilnius, on October 30, 1579, as the scholastic center for the Grand Duchy of Lithuania. In the territories presently administered by the Soviet government, the University of Vilnius is the oldest; Moscow University was not founded until 1755.

Enough of these disclosures of embarrassing age differences. My principal interest is to convince you of the historic significance of Vilnius University. Why was it founded when it was? Ten years before the founding, in 1569, the Grand Duchy of Lithuania and the Kingdom of Poland joined in political union. Yet there lingered strong separatist sentiments among some Lithuanian nobility. The establishment of a Lithuanian university to end the academic monopoly at the Polish University in Cracow was seen by some as a move to assure Lithuanian cultural and juridical autonomy.

The two prime movers in the opening of Vilnius University were (1) an enlightened and tolerant Polish king named Stephen Bathory; and (2) a Lithuanian bishop with nationalistic attitudes named Protasevicius. One could say that the initial tensions in the Polish-Lithuanian commonwealth precipitated the recognition of Vilnius University. The foundations were laid on an already existing Jesuit collegium, and the Jesuit control of the University would last almost two centuries—until the dissolution of the Jesuit Order in 1773.

A Jesuit Foundation

The University had an auspicious start with an international faculty and a library donated by King Sigismund Augustus of Poland. The prevailing Catholic ideology was complemented by the primacy of the Latin language, which made it more feasible to employ professors from all over Europe who spoke no Polish or Lithuanian.

From its inception until 1773, the University published 1354 books in Latin, 1080 in Polish, and only 85 in Lithuanian. One work in Latin by Zygmantas Liaukminas, *Praxis oratoria*, became a standard text of rhetoric in much of Europe, with twelve editions published outside Lithuania.

The religious aims of the Jesuits were reflected in the philosophers studied at Vilnius University: Aristotle, St. Augus-

tine, St. Thomas Aquinas, William of Occam, and other medieval thinkers. The philosophical school of the University of Coimbra in Portugal was influential in Vilnius, as were Italian humanism, the Spanish Catholic Counter-Reformation, and French rationalism.

The baroque architecture of the campus was a fitting scenario for the baroque mentality of the Jesuits. The main ideological counter-current at the time was Protestantism; when that foe was defeated in the battle for converts, academic minds in Vilnius indulged in pomposity and verbosity, in elaborate form rather than urgent message.

Under the Influence of Enlightenment

Since the Jesuits had dominated the administration of education of the Polish and Lithuanian gentry, the worldwide dissolution of the Jesuit Order in 1773 by the Pope made it urgent that the vacuum be filled. In the same year, the Commission for the National Education of the Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania was established in an attempt to make enlightened reforms. It would function until 1794. This Commission has been called the first national system of education in Europe.

In France, such a national system went into effect in 1795; in Switzerland, in 1798; in Prussia, in 1807. The Educational Commission in Lithuania and Poland advocated universal education and therefore opened middle school education to the peasants and the bourgeoisie. Vilnius University was given jurisdiction over schools in its district; the University press by 1776 was publishing a primer in Lithuanian.

Thus, Enlightenment reforms from the top affected the daily lives of schoolchildren, who were being taught the grammar of the language they spoke at home. It may seem ironic that, while the Lithuanian aristocracy was becoming increasingly Polonized, using the Polish language at the University, that same University was instrumental in popularizing the teaching of the Lithuanian language in middle schools. In other words, both vernacular

languages waxed while Latin waned in the absence of the Jesuits. Many graduates of the University were employed by the gentry as tutors, creating a need for bilingual teachers and breaking down social class barriers.

The rationalism and scientific inquiries of the eighteenth century made inroads into the baroque hallways of the University. In physics, the theories of Copernicus, Kepler, Galileo, Newton, and Huygens were explained. Also taught were the atomic dynamics of Rudjer Josip Boscovich, which supposedly contained some elements of the theory of relativity.

In 1753, an astronomical observatory was built, equipped with the latest equipment purchased in London; it was the first observatory in Eastern Europe, and one of four in the whole world at the time. The Medical School of the University was staffed with experts and operated clinics. The groundwork was laid for the first Agricultural College in Europe, which was established at the University of Vilnius in 1803. The Enlightenment had definitely made its impact in Vilnius.

The Study of the Lithuanian Language and Culture

Even before the University of Vilnius began fomenting the study of the Lithuanian language and culture, the University of Koenigsberg, in East Prussia, where a considerable Lithuanian population lived, offered a course in the Lithuanian language dating from 1725 for Protestant missionary purposes. Distinguished scholars at Koenigsberg took a keen interest in the Lithuanian language and culture from an academic point of view.

One of the outstanding philosophers of Europe, Immanuel Kant, was fascinated

Bishop Valerijonas Protasevicius, the founder of the University of Vilnius.

—Engraving by Sr. Mercedes

Vyskupas Protasevičius, kuriam popiežius davė leidimą steigti Vilniaus universitetą.

by the Lithuanian language spoken in his native region; he wrote the introduction to a German-Lithuanian dictionary and argued that the beauty and characteristics of the Lithuanian language made it worthy of its use in schools and churches, while the ancient origin of the language made it highly significant for the scientific, scholarly investigation of languages in general. J. A. Kreutzfeld, also an eighteenth-century university professor, collected Lithuanian folk songs and folklore.

One of the first European Romantics, Johann Gottfried von Herder, who also passed through the University of Königsberg, showed the very Romantic attitude of defending the right of folk culture of oppressed minorities to exist and flourish independently of despotic, imperial governments which tended to impose their own cultures. More specifically, he put together an anthology of folksongs, not only from the German, French, Italian, and Spanish, but also from the Estonian, Lithuanian, Latvian, and Danish; in the same anthology, he

quoted from Inca Garcilaso de la Vega's commentaries on Inca civilization as well as extracts about Greenlandish Eskimo culture. The early Romanticism in German thought as expressed at the University of Königsberg thus popularized the study of folk cultures in general and the local Lithuanian language and culture in particular, making Königsberg a precursor of Vilnius in this regard.

A Golden Age for the University

With the Polish partitions ending in 1795 and in the incorporation of Lithuania into the Russian Empire, Vilnius University changed its nature. The quality of academic life fluctuated according to the characters of different Czars, as in any autocratic state.

Under the liberal and intellectual Czar Alexander I, Vilnius University entered into a golden age (1814-1823) and came to be recognized as the best institution of higher learning in the Russian Empire. The number of student quadrupled. Curiously, during this time the use of the Polish language in classes be-

came even more common, while Polish nationalism—both cultural and political—was fomented on campus.

The revival of ethnic self-expression was stimulated, not only by Romanticism, but also by the shock of loss of independence, combined with the tolerance of Czar Alexander I. This was true for Lithuanian as well as Polish culture. In 1822, a chair in the Lithuanian language was finally established at the University of Vilnius—243 years after the founding of that institution in the capital of the Grand Duchy of Lithuania.

This was entirely appropriate, since three-fourths of the students enrolled in the early nineteenth century came from the heavily Lithuanian districts of Vilnius, Minsk, and Gardinas. Nationalistic Lithuanian students from Samogitia (Žemaitija) were beginning to enroll in the University dating from 1819.

While the students were mainly native speakers of Lithuanian and Polish, the faculty was truly international: the University of Vilnius in the early nineteenth century was esteemed as a north-

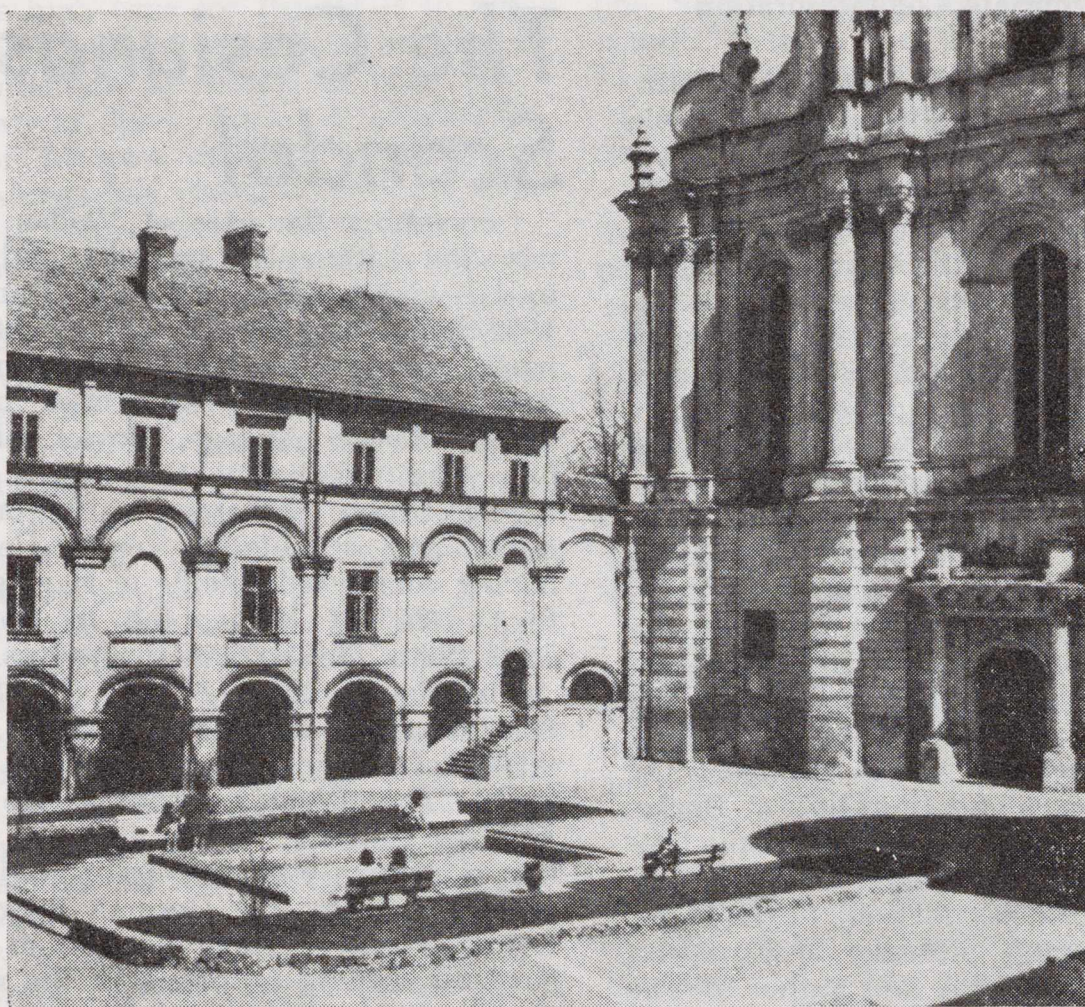

Vilniaus universiteto apylinkės vaizdas.

Dail. A. Valeškos aliejinis piešinys

— The university Area of Vilnius.

Oil painting by A. Valeška

— Vilnius University Library as seen from Great Quad.
Vilniaus universiteto biblioteka.

ern Athens, a cosmopolitan center attracting talent from all over Europe. The study of biology was noted for the lectures of Professor Eduard L. Eichwald, whose treatise, *Zoologia Specialis* (1828-1831) is a precursor to some theories of Charles Darwin.

The teaching of art at Vilnius University attained new heights under the professorship of Jan Rustem, a Greek from Turkey, whose works are judged to be among the best early nineteenth-century European art. Taras Shevchenko, one of the greatest poets of the Ukraine, studied art with Rustem in Vilnius and became an accomplished artist as well.

The University Hosts Three Illustrious Writers

Three students who began their writing careers while at Vilnius University were to become among the most illustrious men of letters of all time in the Lithuanian and Polish languages. We shall focus on their distinct attitudes toward language and nationality in relation to the heritage of the Polish-Lithuanian union which had been dissolved only a few decades earlier. First, the great Romantic poet of the Polish language, Adam Mickiewicz (in Lithuanian: Adomas Mickevicius) expressed sympathy for both cultures and defended the union. Of a Polonized Lithuanian aristocratic family, Mickiewicz wrote in the beginning of his most famous poem, *Pan Tadeusz*, a nostalgic ode to his neglected origins: "Lithuania, my country, thou art like health; how much thou should be prized only he can learn who has lost thee."

According to the Polish author, Adam Zoltowski, Mickiewicz "was born in Lithuania, brought up in its atmosphere and

its customs . . . He was not an adventurous product of Polish culture accidentally flowering in Lithuania. Nor was he he representative of local folklore, by pure chance using the Polish language. Nostalgically, he invoked Lithuania as his country and passionately called to Poland as his mother, in awareness of his legitimate descent from both. In history, he stands on the highest level as witness of what the free union of the two countries achieved in four centuries."

A second attitude represented among some students at Vilnius University was that of Julius Slowacki, whose father taught the Polish language and literature there through courses on poetry and rhetoric. The son would become one of the most influential Polish poets on the nineteenth century on twentieth-century leftist writers, partly because of his fate as a revolutionary Polish nationalist who was exiled by the Czarist authorities. In most of his writings, Slowacki used Lithuanian themes, even though he was a Pole who wrote only in Polish. He wrote more about Lithuania than Mickiewicz. Undoubtedly, the Polish spirit at Vilnius University during his studies there made him keenly interested in Lithuanian subjects: he felt at home there.

The third student at Vilnius University whose attitudes we shall consider is Simonas Daukantas, for whom the Polish spirit on campus made him more intensely anti-Polish; he was a Lithuanian nationalist who wanted total political and cultural separation from Poland as well as Russia. Unlike Mickiewicz, Daukantas was of a humble peasant family that spoke Lithuanian at home. He became the first Lithuanian historian, a political writer of impassioned, romantic

prose. It seems strange that Daukantas could be a contemporary of Slowacki and Mickiewicz at Vilnius University: One imagines that there could hardly be any dialogue among them because of the differences in their ideas. The fact that they all were able to develop in Vilnius is evidence of the intellectual tolerance and fervor in those years.

Russians Quash the Liberal Education Program

Tolerance soon turned to repression after the change of Czars and the rise of Emperor Nicholas I. Surveillance, interrogation, and censorship became methods of control at the University. Russian replaced Polish as the administrative language, while professors with Lithuanian separatist sentiments were expelled. During the revolution of 1830-1831, many students joined the insurgents in the countryside. In the eyes of Czar Nicholas I, this fact confirmed his fears that Vilnius University was a bastion of opposition. A political profile of each professor was sent to the suspicious imperial bureaucracy, and the Czar closed the University in 1832, except for the schools of medicine and theology, both of which were closed within ten years. Lithuanians consequently had to go abroad to receive a university education.

A new imperial regulation prohibited the publishing of books using the Roman alphabet; the intent was to convert Lithuanians into the use of the Cyrillic alphabet to make Russification easier. For eighty-seven years, the doors of universal knowledge remained closed in Vilnius: it was not until the winning of independence for the Lithuanian nation after World War I that classes were resumed. For only one month in 1919, during a brief Soviet army occupation, a Communist-oriented Labor University was opened under the leadership of Vincas Mickevicius-Kapsukas.

A "Wilno Mafia" Flourishes

After the invasion of Vilnius by the Polish army in that same year, the campus was renamed after its original founder, the Polish king Stephen Bathory. The independent Lithuanian government, which had to move its capital to Kaunas, opened a new university campus in the second largest Lithuanian city.

During a period of twenty years, the University of Vilnius prospered as a center of Polish culture, producing a generation of writers and administrators in Poland that has been called the "Wilno mafia."

A Short Restitution Before Havoc Reigns

By the end of 1939, after the Nazi-Soviet invasion of Poland, Vilnius was returned to the jurisdiction of the independent Lithuanian government, so that the University was renamed after Vytautas the Great, the most illustrious Grand Duke of medieval Lithuania. Lithuanian became the principal language used in classes; the new students were

largely ethnic Lithuanians. Polish students and professors felt uncomfortable amidst the nationalist frictions and left. A Vilnius University under the administration of the independent Lithuanian government lasted for only half a year: the Soviet armies invaded Lithuania in June 1940.

Thereafter, the only student organization permitted on campus was the Young Communist League, while Marxism-Leninism became the essential ideology. Students and professors were disappearing by the spring of 1941. Soviet plans for deportations of the remaining professors and the majority of the students were thwarted by the German invasion of Lithuania in June 1941. But another kind of purge followed: all Jews, Poles, and Communists, or those suspected by anybody of having Communist tendencies, were expelled from the University by the Nazi officials. In reaction to a strong Lithuania underground resistance, the Nazis closed the University in March 1943. Numerous professors ended up in concentration camps.

The swinging, severing pendulum of war finally became fixed on the Communist side in 1944 with the second Soviet invasion. Massive deportations of Lithuanians to Siberia ensued. The University was renamed after Vincas Kapsukas-Mickevicius of 1919 Communist vintage. Academic freedom may never have been guaranteed in the entire history of Vilnius University, but since the last Soviet occupation, it has been put in a vise of loyalty to the Communist Party or the risk of intervention by the secret police.

Still, university enrollment has increased to unprecedented numbers, and Baltistic studies have been expanded. While politics and the free study of history are restricted on campus, a number of distinguished scholars have made significant advances in the sciences. A group of probability theorists at Vilnius has won international recognition.

An Appropriate Commemoration

Tomas Venclova, the well-known Lithuanian poet and member of the Helsinki group monitoring Soviet violations of human rights, reminisced about his studies in the Communist-controlled Vilnius University during the 1950s at the commemoration of the four hundredth anniversary of his alma mater on the campus of the University of California, Los Angeles, in May 1979. He spoke intensely, in his broken English, about the ideological restrictions and shortcomings at Vilnius University, yet at the same time he attested to the lively curiosity among the students about Lithuanian culture. Venclova, now an instructor in the Lithuanian language and semiotics at UCLA, was not the only eyewitness speaker at the UCLA celebration. With a more distant nostalgia, Czeslaw Milosz, professor of Slavic languages and literature at Berkeley, spoke of his student days at the Stephen Bathory University in Vilnius during the Polish occupation (1919-1939). Marija Gimbutas, professor of European archaeology at UCLA and author of *The Balts*, among other scholarly works, discoursed on the early history of Vilnius University. Algirdas Avizienis, professor of engineering and applied science and chairman of the computer science division at UCLA, served as master of ceremonies and also showed slides offering glimpses of ancient Vilnius.

So it was that UCLA, in its fiftieth year, threw a birthday party for its quadricentennial colleague surviving in Vilnius after many facelifts. Consider, in summary, the shifts in the official language at Vilnius University through four centuries: Latin, Polish, Russian, Lithuanian, again Polish, and, finally, Lithuanian and Russian under Soviet jurisdiction. Again, as in Czarist times, there is official pressure to increase the use of Russian. Could UCLA, or a comparable American university, ever undergo such a sweeping transformation of identity?

The Cesiunas Scandal

Concerning the case of Vladas Cesiunas, the Lithuanian canoeist and gold-medal winner at the Olympic Games in 1972, who disappeared from West Germany, it is now more than likely that the sportsman has been kidnapped by the Soviet Secret Agency. Soviet officials have admitted that V. Cesiunas is in the Soviet Union; this removes beyond all doubt any speculation about Cesiunas having committed suicide or having been the victim of kidnapping by someone other than the Soviets themselves.

The Soviet News Agency TASS and the Literaturnaja Gazeta, however, maintain that Cesiunas has returned voluntarily. The TASS version of the story runs as follows: Concerning the defection, Cesiunas was supposedly invited to a restaurant by the German interpreter Ursula Forkert, whom he met in Duisburg. Something he drank in the restaurant made him feel a "peculiar weakness," a weakness of will, which led him to assume later that "something had been added to his drink." Apparently this caused him to lose all reference to time.

The Literaturnaja Gazeta further says that during a cruise on the Rhine River one month later, homesickness befell him, leading him to inquire with two Soviet citizens about the telephone number of the Soviet Consulate in Bonn. Following Cesiunas' alleged request, his return was arranged for by the consulate. Both news agencies appeal to conversations between Cesiunas and Soviet journalists.

Mrs. Forkert's presentation of what happened is quite different. She met Cesiunas during the 1972 Olympics where she worked as an interpreter and later visited him in Vilnius during a trip to the Soviet Union. Further Mrs. Forkert reports that Cesiunas called her on August 17 from Frankfurt, where he had just arrived together with a group of Soviet sportsmen. Thereupon she and her husband drove to Frankfurt to fetch Cesiunas.

It isn't difficult to determine who is telling the truth, since Cesiunas has asked for political asylum in West Germany. A meeting between a Soviet Consul's official and Cesiunas was planned for September 14. Such meetings are customarily held at the wish of the consulate and if the person concerned assents to them. The scheduling of this meeting makes it blatantly obvious that Cesiunas intended to remain in West Germany and wanted to make this explicit to the Soviet Consulate. Otherwise such a meeting would have been superfluous.

Cesiunas disappeared one day before the scheduled meeting, not during a cruise on the Rhine River, but from the school yard of the Goethe Institute in Iserlohn where he was last seen having a sandwich and turning over the pages of his language study textbook a few minutes earlier.

Viena iš bibliotekos saliu-skaityklų Vilniaus un-to bibliotekoje.

-- Vilnius University Library. Smuglevicius Hall, the old stock.

It was high time for the KGB to kidnap Cesiunas since an official statement of his intention to remain in West Germany would have made it impossible even for Moscow officials to maintain that Cesiunas had changed his mind and desired to return to the Soviet Union.

By the same token, if Cesiunas should have in fact suddenly changed his mind, why did he disappear from the schoolyard? Why did he not wait another day and seize the opportunity to declare in front of German witnesses his desire to return home? This would have at least allowed him to gather his personal belongings at the Forkert residence which had been left behind.

To all this, one need hardly add that modern medical science is as of today unacquainted with an illness such as "weakness of the will" which lasts an entire month and neither impedes attendance in school nor other movement and behavior. Furthermore, it is indicative that Cesiunas has told—or more correctly, is supposed to have told—his story exclusively to Soviet journalists. Soviet officials have allowed interviews by western journalists when such decisions are made in favor of the Soviets. (For example the dancer Wlassowa conversed with journalists not only in the United States, where an encounter with the free press is unavoidable, but even in Moscow.)

It has been reported that an anonymous caller informed the Germany Embassy in Moscow, that Cesiunas was hospitalized in Vilnius with severe skull injuries. If this were not the case, what could have been easier for Soviet officials to do than to allow western journalists to investigate and give an account of the situation of Cesiunas?

It is a matter of speculation what the motive for the kidnapping was. Perhaps the Cesiunas case was designed as a word of warning to all Soviet artists and sportsmen not to dare to defect, at least not to West Germany, because their retrieval is quite easily achieved.

Perhaps the Soviets wanted to prevent the proposed publication of a book on doping methods in Soviet Sports only less than a year prior to the 1980 Olympic Games in Moscow. It is certain, however, that his kidnapping is one of the most flagrant breaches of sovereignty ever to have been committed against a country.

It is true that similar methods of the Soviet Secret Agency are by no means unheard of. The Supreme Court of West Germany in a judgment called the former head of the KGB, Shelepin, a murderer who instigated through his agent Bogdan Stachynsky the demise of the two Ukrainian politicians in exile, Lew Rebet (1957), and Stepan Bandera (1959) by means of a poisonous gas pistol.

The case at hand now is the kidnapping of a man who had been granted political asylum in West Germany and thereby had presumably obtained the right to German legal protection. Besides, the flagrant manner in which the whole incident has been staged leaves open only

one Soviet message for Bonn to understand: "Detente does not concern us, the Helsinki final agreements do not concern us, and as long as our interests are at stake, you do not concern us either."

There has never been a similar case in the long history of Soviet Secret Agency policies. Even the kidnapping of the, at the time, suspected murderer Colonel Argoud, cannot be compared with the Cesiunas kidnapping. He had not been granted political asylum, and the SPD at the time pressed the government to protest against such Soviet action. In the Cesiunas case the government has not even yet consulted the Soviet ambassador and demanded an explanation.

Is the German government willing to accept such a slap in the face? Is Bonn willing, for the sake of detente, to tolerate and thereby protect even the kidnapping of people?

Translation from an article "Die Welt," dated October 18, 1979. Der Tschessiunas-Skandal, von E. v. Lowenstern, and submitted to L.D. by the Lithuanian Canadian Committee for Human Rights.

STATEMENT ON SOVIET CITIZENSHIP LAW

The Soviet government has responded to the U.S. Department of State request for clarification of the Soviet citizenship law revision effective July 1, 1979. The Soviets repeat that according to this law, naturalized American citizens born on the present territory of the USSR, including Lithuania, whose forcible incorporation into the USSR the United States does not recognize, are regarded as citizens of the USSR by the Soviet government. This includes offspring—albeit born outside the USSR—of such individuals.

However, they also state that it has not and does not prevent American citizens visiting the USSR in possession of United States passports with Soviet entry/exit visas inserted therein from returning to the United States or to their country of permanent residence even though, under Soviet law, they are considered citizens of the USSR.

A question remains about its effects on naturalized American citizens who may have been liable for Soviet military service at the time of their departure from territory now controlled by the USSR. Therefore, the State Department strongly urges any American citizen who is, or believes is a citizen of the USSR under the new Soviet law, to renounce formally Soviet citizenship before visiting the USSR.

For information on how to renounce Soviet citizenship, please telephone 202-632-8671 or write to the Office of Soviet Union Affairs, Department of State, Washington, D.C. 20520.

House Concurrent Resolution 147 Becomes H.C.R. 200

The House Concurrent Resolution 147 dealing with the Baltic States and the new Soviet citizenship law (see October issue of LD) passed both a Subcommittee and the full House Foreign Affairs Committee and is swiftly moving to a vote by all the members of the House of Representatives.

The rapid action is due in great part to the news of appeal for self-determination by the 45 Baltic dissidents in Moscow on August 23 (see October issue of LD). The coincidence of the appeal with the resolution stressed the importance of raising the issue of self-determination at the 1980 Madrid meeting of the Conference on Security and Cooperation in Europe.

Letters to Congressmen and Senators (who will be receiving the Resolution for their consideration soon) should continue to be sent.

In a related movement, Joint Baltic American National Committee members met with two West German opposition party representatives who wished to know more about the issues of the Baltic countries. Primary discussion revolved around Radio Free Europe, 1939 Molotov-Ribbentrop Pact, the above-mentioned appeal by the 45 Balts, the petition by 35,000 Lithuanians, and the West German position on the SALT treaty and the 1980 Madrid Conference.

In particular, the Germans subscribed to the position that the 1970 "Ostpolitik" treaty recognized the illegal annexation of the Baltic States by the Soviet Union. The Germans, nevertheless, felt that their government could be more formal and definitive about renouncing the annexation and the Molotov-Ribbentrop Pact, as well as be more declarative on the human rights issue (at the 1980 Madrid Conference).

Didžiausias kailiu pasirinkimas

pas vienintelį
lietuvių kailininką
Chicagoje

NORMANA BURŠTEINA

Tel. 263-5826
(įstaigos) ir
677-8489
(buto)

185 North Wabash Avenue
2nd Floor Chicago, Ill. 60601

ON THE LITHUANIAN WAVE LENGTH

By VYTAUTAS SIRVYDAS

Three successive conferences on Baltic Studies occurred this summer in Europe: two in Germany, one in Sweden. At the Marburg University Symposium in Germany the theme was "The Baltic Provinces of Russia Between the Revolutions of 1905 and 1917." Two professors from Latvia attended. The symposium was deemed a success and another is planned to discuss "The Role of Vilnius, Tartu and Riga Universities in the Political and Cultural Evolution of the Baltic Area, 1579-1979."

The Conference at the Gottingen University in Germany was the 32nd of its kind and introduced 10 papers by eminent scholars. The main themes concentrated on Latvia and Estonia more than on Lithuania.

The 5th Baltic Conference in Sweden explored the status of minorities (Jews, Germans, etc.) in the Baltic States among other topics. A highlight in the serious colloquium was a Swedish Police Choir singing an Estonia song with perfect pronunciation. Two scholars from Estonia attended.

Among the sponsors was the American Association for the Advancement of Baltic Studies.

Dr. John Balys of the Library of Congress has compiled a bibliography of Lithuanian books contained in libraries throughout the United States. A total of 806 are indexed; the Library of Congress alone has 437 titles.

A five-day conference focusing on the origins of the Baltic language sponsored by the Soviet Academy of Sciences ended inconclusively. The 39 papers presented supported two distinct camps of thought: (1) that the Slavic and Baltic languages stemmed from two independent dialects of the Indo-European groups, or (2) that they evolved from the Baltic-Slavic proto language.

Some linguists assert that proto-Slavic had its roots in a West Baltic dialect. The Belorussian V. Martinor suggests that the Iranians and Italians drew the Slavs away from their Baltic origins. Nine papers dealt with the Baltic influence on Slavic locality and river names which supported the proposition that the pre-historical Baltic spread was considerable.

Latvian A. Breidaks from Riga countered the prevailing mood by asserting that the Baltic, Slavic connections were greatly exaggerated.

In an editorial preface to the publication of extracts of the 39 papers delivered at this conference, Soviet scholar V. Toporov stressed that the Baltic languages were the most archaic among living Indo-European languages and therefore very important for comparative linguistics.

The journal **Diplomatic History**, published at Wilmington, Del., contains the article "Charles E. Bohlen and the Acceptable Limits of Soviet Hegemony in Eastern Europe" (No. 2, 1979). Bohlen was one of the foreign policy experts who decisively influenced the formulation of American foreign policy towards Eastern Europe in the immediate post-World War II years. In his memorandum of October 18, 1945, written presumably for Secretary of State Byrnes, Bohlen said that "we should not in any sense attempt to deny the Soviet Union the legitimate prerogatives of a great power in regard to smaller countries resulting from geographic proximity." In spite of a general policy not to recognize officially the high-handed incorporation of the Baltic States into the Soviet Union, there are some diplomats in our State Department at Washington who adhere to Bohlen's views.

A wealth of factual information about the Soviet cadres in Lithuania, Latvia and Estonia is contained in a study sponsored by the Research School of Social Science of the Australian National University entitled "Leadership in the Soviet National Republics," written by Grey Hodnett and it describes how the commissars are selected, who they are, how they are trained and controlled by Big Brother.

American East European Ethnic Conference Formed

Washington area representatives of the major East and Central European ethnic organizations have joined forces to increase their influence in the Washington, D.C. political sector in matters that concern them. The representatives were selected from established ethnic groups, each of which has garnered respect, credibility, and contacts in their own right.

One of the first activities of the AE-EEC was to write President Carter announcing their nomination of Rep. Fascell to head the U.S. Madrid delegation to the Conference on Security and Cooperation in Europe 1980. Rep. Fascell heads up the American Commission which monitors compliance of the Helsinki Final Act and is well informed about the concerns and issues of East Europeans. In addition, nine candidates were

submitted for the 25 "public" posts in the delegation. Included in this group are three Balts—Bobelis, Simonson, and Spilners.

A second activity of the organization is to sponsor a half-hour/monthly radio program in English in the Washington, D.C. area for the purpose of providing news/commentary on events behind the Iron Curtain.

Msgr. Pranciskus Juras, founder of ALKA Museum in Putnam, Conn.

Prel. P. Juras, Alkos muziejaus steigėjas, Putnam, Conn.

NOTICE TO OUR CANADIAN SUBSCRIBERS

In making remittances for subscriptions to "Lithuanian Days," please make out your checks in the following amounts:

On U.S. Banks—\$18.00

On Canadian Bank Checks—U.S. dollars—\$20.00.

FOR THOSE STILL AT SEA:

The Defection of a Lithuanian Sailor

Simas Kudirka's own story of his four-year journey to freedom.

By Simas Kudirka and Larry Eichel
The Dial Press/\$7.95

GARBĖS PRENUMERATORIAI

J. Ankudas, MD, Baltimore, Md.
 Peter Atkočiūnas, D.D.C., Cicero, IL.
 Br. Aušrotas, Juno Beach, Fl.
 Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA
 Dr. C. K. Bobelis, Fl.
 A. Braškys, Canada, Ont.
 Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.
 Vyt. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles.
 Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH.
 John Čiurlionis, PA.
 Dr. J. Dėdinas, Elmhurst, Ill.
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija.
 A. Dičius, CA.
 Vincas Dovydaytis, San Clemente, Calif.
 Br. Galinis, Norvell, MA.
 Mrs. Venice Grantham.
 Paul Gyls, Olympia, Wash.
 E. & L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.
 Dr. J. Jurgilas, Granada Hills, Calif.
 J. Jurkūnas, ILL.
 K. Karuža, CA.
 St. Keteriauskas, Los Angeles.
 G. Kazlauskas, Los Angeles, CA.
 Dr. P. Kisieliūnas, Cicero, Ill.
 A. Kriukėnas, MA.
 E. Kronas, Canada.
 Msgr. J. Kučingis, Los Angeles.
 J. L. Levickas, FLA.
 Mary J. Lietuvnikas, Orlando, FL.
 A. & L. Mažeikos, Marina del Rey, Ca.
 G. Mažulienė, CA.
 W. Maker, Burbank, CA.
 W. Markalonis, Reynoldville, Pa.
 Balys Maskeliūnas.
 Msgr. L. Mendelis, Baltimore, MD.
 E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N.Y.
 Dr. Vyt. Mileris, Livonia, MI.
 A. Musteikis, Fallon, NE.
 J. Narbutas, FLA.
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
 Frank Petrauskas, Syracuse, N. Y.
 Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.
 Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N. M.
 P. Sakas, Los Angeles, CA.
 E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, Calif.
 Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL.
 Rev. E. Statkus, Grand Rapids, IL.
 Viktoras D. Stankus.
 J. Stakėnas, ILL.
 Jonas Talandis, Olympia Fields, TALKA, Hamiltono Lietuvių Kredito kooperatyvas, Canada.
 A. Rapšys, Norco, CA.
 Dr. V. B. Sky, Palos Verdes, CA.
 Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA.

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ

(Atkeltas iš 3 psl.)

Pirmosios Lietuvos okupacijos pradžioje pradėjusi veikti A. L. Taryba, atliko labai svarbią rolę, darydama viską, kad nebūtų pripažintas Lietuvos inkorporavimas į Sovietų Sąjungą. Prisimindami tuos didelius darbus pavergtieji Tėvynėje ir šiandien su viltimi žiūri į jus. Jie tiki, kad laisvojo pasaulio lietuviai, ypatingai Amerikos lietuviai, išnaudos visas progas tarptautinėje arenoje grąžinti Lietuvai jėga išplėstą laisvę ir nepriklausomybę.

Skaičiumi esame maža tauta, ir Amerikoje mūsų nedaug, lyginant su kitomis tautomis. Ta aplinkybė reikalauja iš mūsų nesiskaldyti ir ne-eikvoti jėgų vieni kitų niekinimui. Nė vienas lietuvis, kuris tiki į laisvą nepriklausomą ir demokratinę Lietuvą, neturi būti atmetas arba atstumtas nuo lietuviško darbo.

Helsinkio susitarimų vykdymui patikrinti konferencija šį kartą vyks demokratinio krašto sostinėje, Madride, toliau nuo sovietinės imperijos įtakos. Neturiu abejonės, kad Vlikas, Alta ir Lietuvių Bendruomenė ten reikšis dar aktyviau negu Helsikyje ir Belgrade. Tad šį savo referatą ir baigiu, jungdamasis į šio kongreso šūkį — **Lietuvis nepavargs kovoje už Lietuvos laisvę.**

Garbės prenumeratoriai

Rev. P. Sabulis, Waterbury, Ct.
 M. Sarauskas, Winn., Canada.
 Juozas Truskauskas, Los Angeles, CA.
 Rev. Ignas Urbonas, Gary, IN.
 Vytautas Vidugiris, Los Angeles
 J. Vitėnas, Washington, D.C.
 A. Yutz, Munhall, PA.
 Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.
 Labai ačiū visiems parėmusiems
 L.D. žurnalo leidimą —
A. Skirius, leidėjas

AUKOJO PAREMTI SPAUDAI

\$50 — St. Keteriauskienė, Calif.
 \$30 — Dr. Bačkis, Washington.
 \$25 — O. Kaulakienė, Florida.
 \$6 — M. Sarauskas, Winn., Ca.
 K. Pažemėnas, Calif.

NOTE OUR EXPANDED ENGLISH SECTION. IF YOU SUPPORT THIS CHANGE, SUBSCRIBE FOR YOUR CHILDREN OR YOUR FRIENDS. —Ed.

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA
 Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.
 SANTA MONICA, CA 90403

393-9801
 828-7525

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510
 2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629
 Telefonas: (312) 737-6784

— ir —

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

Atsiųsta paminėti

KNYGOS

Tautinės minties keliu, Lietuvių tautininkijos istoriniai bruožai. Išleido Amerikos Tautinė Sąjunga, Chicago, Ill., 1979. 416 p. Kaina \$12.50.

Redaktoriai — Jonas Puzinas ir Jonas Pranas Palukaitis.

Išsamiausias knygos straipsnius parašė: Jonas Puzinas "Lietuvių tautinės sąmonės raida ir tautinės srovės solidarumo pradmenis" ir Jono P. Palukaičio "Tautinės srovės periodika". Taip pat plačiai informuoja apie ALT sąjungos skyrių veikimą Amerikoje.

Knyga galima įsigyti LD knygyne ir pas visas ALTS sk. valdybas.

Petras Perkumas, dvasinio idealo keliu. 264 psl. Gausiai iliustruota. Išleido Lietuviai saleziečiai, Sao Paulo, Brazilija. Knygą parašė dr. Ignino Muraro, biografas, Torino, Italijoje. Sulietuvino ir redagavo kun. Petras M. Urbaitis, Sao Paulo, Brazilija. Knygos kaina \$8 arba laisva auka.

Knyga gaunama Šv. Kazimiero parapijoje, Sao Paulo, Brazilija.

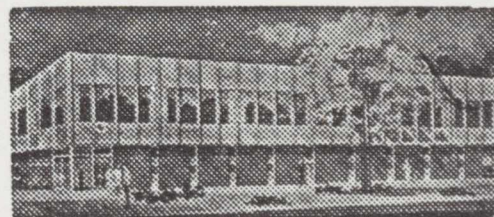
TAUPYKITE DABAR

Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

8% — 8 metų su \$1,000, minimum
 7¼% — 6 metų su \$1,000, minimum
 7½% — 4 metų su \$1,000, minimum
 6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum
 6½% — 1 metų su \$1,000, minimum
 Savings insrd. to \$40,000 by FSLIC

Drive in facilities.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
 Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAIŠKAS
 sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

NEW YORKO ir NEW JERSEY LIET. ŠVENČIŲ LINKĖJIMAI

ŠVENTOS TREJYBĖS KAT. BAŽNYČIOS

PREL. JONAS SCHARNUS

207 Adams, Newark, N. J. 07105

Telefonas (201) 344-6847

*Kristaus Taikos ir Ramybės mano parapičiams
ir visiems geros valios lietuviams*

Aprišimo Parapijos klebonas

KUN. JONAS PAKALNIŠKIS

Kun. Antanas Račkauskas ir kun. Ladas Budreckas

259 N. Fifth Street, Brooklyn, NY 11211 Telef. EV 7-2111

Ir liūdesio valandą teguodžia Jus Kalėdų Gimimo viltis!

SHALINS FUNERAL HOME, INC.

84-02 Jamaica Avenue

WOODHAVEN, N. Y. 11421

At Forest Parkway

296-2244

— Air Conditioned Chapels —

296-2245

VITAS GERULAITIS

*Apdraudų ir namų pardavimo įstaiga
ir KELIONIŲ BIURAS*

94 - 10 Jamaica Ave., Woodhaven, N. Y. 11421

Telefonas: (212) 847-5522

MATTHEW P. BALLAS

FUNERAL HOME
NOTARY PUBLIC

Albert J. Balton (Baltrunas)
Licensed Manager and Prop.

660 Grand Street
BROOKLYN, N. Y. 11211

(212) 782-5043

(576) 437-1203

SCHUYLER SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION of Kearny, N. J.

24 Davis Avenue, Kearny, N. J. 07032

Current Divident Rate $5\frac{1}{2}\%$ per annum credited quarterly

2 yr. Certificates 2,500 min. — $6\frac{1}{2}\%$

4 yr. Certificates 4,000 min. — $7\frac{1}{2}\%$

6 yr. Certificates 4,000 min. — $7\frac{3}{4}\%$

8 yr. Certificates 4,000 min. — 8%

OFFICERS

Dr. Jack J. Stukas, President; Edmund Bennett, Chairman of Board; John Nakrosis (Sr.), Senior Vice-Pres.; Henry Maddi, Vice-Pres.; George Katilus, Treas.; John A. Condon, Sec'y; Sigitas Stupinkevicius, Asst. Treas.

DIRECTORS

Jack J. Stukas, John A. Condon, George Katilus, Jr. Joseph M. Belza, Dr. S. A. Mickewich, John J. Salvest, John Nakrosis, Edmund Bennett,

COUNSEL

John J. Salvest.

OFFICE HOURS:

Mon. thru Thurs. — 9:00 A.M. to 3:00 P.M.

Friday — — — 9:00 A.M. to 6:00 P.M.

Saturday — 9:00 AM to 1:00 PM

Drive-in Mon-Fri 9-6, Sat 9-1

Walk up Mon — Thurs 3-6

Area Code 201 991-7260

Tik viena šioje apylinkėje lietuvių taupymo bendrovė.

Gražiausių švenčių ir sėkmingų Naujųjų Metų!

C. K. BOBELIS, M. D.

Practice Limited to Genito-Urinary Surgery

5025 Central Ave., St. PETERSBURG, Florida 33710

Office Hours by Appointment — Phone 384-4020

Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujųjų Metų!

KUN. V. DABUŠIS

Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas

Kun. Vytautas Palubinskas, vikaras

Paterson, N. J.

Linksmų šventų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų

GENOVAITĖ IR KAZYS TREČIOKAS

Apdraudos ir Kelionių Biuras

376 Mercer Ave.

UNION, New Jersey 07083

Tel. 687-4033

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

V. BELECKAS, savininkas.

1883 Madison Street • Brooklyn, N.Y. 11227

(Ridgewood)

Salė vestuvėms ir kitiems parengimams.
Geriausias lietuviškas maistas prieinamomis kainomis.

Tel. EVergreen 2-6440

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų!

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE, INC.

Vidaus ir užsienio kelionių agentūra, kuri jau daugelį metų sėkmingai organizuoja įvairias grupių ir kitas pasaulio šalis.

Reikalui esant kreiptis į:

Trans-Atlantic Travel Service, Inc.

393 West Broadway, Box 116

South Boston, Mass. 02127

Telefonas (617) 268-8764

Savininkai: Aldona ir Jonas ADOMONIAI

WM. MASKELL INSURANCE AGENCY, LTD.

BALIO MASKELIŪNO DRAUDOS ĮSTAIGA

LIFE — AUTO — FIRE — THEFT — BONDS

LIABILITY — ACCIDENT — SICKNESS

VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA — LUNA NARYS

Ilgametė patirtis — įvairių draudos bendrovių atstovybė.

Our New Address:

2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403 • Toronto, Ontario M8V 1C6

Telephone (unchanged):

Telephones: 251-4864

and

251-4025